

MANİSA MEVLEVÎHÂNESİ ŞEYHİ MEHMED BAHÂEDDİN EFENDİ'NİN TEREKESİ (1771)

The Estate Inventory of Mehmed Bahâeddin Efendi, Sheikh of Manisa
Mevlevîhânesi (1771)

Ertan GÖKMEN*

ÖZ

Manisa Mevlevîhânesi Saruhanoğulları döneminde 1368-69 yılında İşhak Çelebi tarafından kurulmuştur. İşhak Çelebi, Mevlevîhâne'yi ve Ulu Cami'yi ayakta tutmak için bir vakıf kurmuştur. Mevlevîhâne bu vakfa göre fonksiyonlarını icra etmiş ve Osmanlı İmparatorluğu'nun sonuna kadar varlığını korumuştur. Mevlevîhâne, Manisa'nın dinî ve sosyal hayatında önemli bir etkiye sahipti. XVII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Mevlevîhâne'de Çelebi soyundan gelen birçok kişi, Şeyh ve müteveli olarak görev yapmıştır. Bu Őeyhlerden biri de 1771 yılında vefat eden ve terekese 217 numaralı Manisa Şer'iyye siciline kaydedilen Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi'dir. Bahâeddin Efendi Manisa Mevlevîhanesi'nin zengin ve meşhur Őeyhlerindendi. Bununla birlikte, görev yaptığı sırada kanunsuz ve haksız bazı işler de yapmıştır. Bahâeddin Efendi'nin terekeseinin toplam değeri 44.294,5 kuruştur. Bu tereke içinde gayrimenkuller, hayvanlar, ev eşyaları, giysiler, yiyecek maddeleri, nakit para ve cariyeler bulunmaktadır. Bu mallar yanında terekede fazla sayıda kitap bulunmaktadır. Bu kitaplardan bazıları alanlarında önemli kitaplardır. Terekede ev eşyaları ile ev döşemesine ait eşyalar önemli yer tutarken, mutfak eşyaları ve ziynet eşyaları çok az yer tutmaktadır. Terekede yer alan bu eşyaların tamamı çalışmada değişik başlıklar altında ele alınmış ve bir tasavvuf önderinin mal varlığı ortaya konulmuştur. Mehmed Bahâeddin Efendi'nin tereke kaydının çevirisi çalışmanın sonuna ek olarak verilmiştir.

* Doç. Dr., Celal Bayar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü.

Anahtar Kelimeler: Manisa, Mevlevî, Mevlevîhâne, Şeyh, Tereke.

ABSTRACT

Manisa Mevlevîhânesi was founded by Ishak Çelebi in 1368-69 in the period of Saruhanoğulları. Ishak Çelebi established a waqf to support the Mevlevîhâne and Ulu Mosque. Mevlevîhâne performed its functions based on this waqf and maintained its existence to the end of the Ottoman Empire. It had got an impotent influence on religious and social life of Manisa. Many peoples from descendant of Çelebi served as sheikh and mutawalli in Mevlevîhâne from the the second half of the XVIIth century. One of the these sheikhes was Mehmed Bahâeddin Efendi died in 1771 and whose estate inventory written in Manisa Kadı Register numbered 217. Mehmed Bahâedin Efendi was the rich and famous sheikhes of Manisa Mevlevîhânesi. Nevertheles, he had executed some unlawful and unjust operations in his era. The total amount of Mehmed Bahâeddin Efendi's estate is 44.294,5 piaster. There are real estates, animals, household items, clothing, food stuffs, cash, concubines in this estate inventory. Besides these goods, there are a lot of books in this estate. These books belong to different branches of science. Beside, some of these books are important in their branches. While the household goods and goods belonging to home furnishing were holding a significant amount, the kitchenwares and jeweleries hold up very little amount in the estate. In this study, the properties in this estate inventory have been dealt with under the various titles and the property of a sufi leader has been brought out. The transcription of the Mehmed Bahâeddin Efendi's estate inventory record was given as appendix at the end of the study.

Key Words: Manisa, Mawlawî, Mevlevîhâne, Sheikh, Estate Inventory.

Giriş

Tereke defterleri Osmanlı Devleti'nin sosyo-ekonomik yapısını ortaya koymamıza yardımcı olan önemli kaynaklardan biridir. Önemine binaen tereke defterleri üzerine yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan bazıları genel nitelikte olup bazıları da ümera kökenli kişilere, ayanlara, ulema sınıfına ve toplumun önde gelen kişilerine aittir.¹ Belirtilen bu kişi-

¹ Terekelerle ilgili yapılmış çalışmalardan bazıları şunlardır: Barkan, Ö. Lütfi, "Edirne Askerî Kassâmina Ait Tereke Defterleri", *Belgeler*, C. III, S. 5-6, 1996; Hüseyin Özdeğer, *1463-1640 Yılları Arasında Bursa Şebri Tereke Defterleri*, İstanbul, 1995; Said Öztürk, *Askerî Kassama Ait Onyedinci Asır İstanbul Tereke Defterleri*, OSAV, İstanbul, 1995; Yavuz Ercan, "Bir Ayanın Muhallefatı: Havza ve Köprü Kazaları Ayanı Kör İsmailoğlu Hüseyin (Muhallefat Olayı ve Terekenin İncelenmesi)", *Belleten*, C. XLI, S. 161, 1977, s. 41-78; Savaş, Saim, "Sivas Valisi Dağıstani Ali Paşa'nın Muhallefatı: XVIII. Asrın Sonunda Osmanlı Sosyal Hayatına Dair Önemli Bir Belge", *Belgeler*, C. XV, Sayı 19, 1993, s. 249-290; Tarık Özçelik, "Yeniçeri Ağası Köse Mehmed Ağa ve Muhallefatı", *History Studies*, C. 5, S. 1, Ocak 2013, s. 287-310; Özer Küpeli, "Afyonkarahisar Din Bilginlerinden Şeyh Receb Efendi'nin Terekesinde Yer Alan Kitaplar", *Taşınar*, S. 1, Yıl. 1 1999, s. 33-38; Yuzo Nagata, "Karaosmanoğlu Hacı

lerin terekeleri üzerine çalışma yapılmasının sebepleri bu kişilerin varlıklı olmaları, terekelerinde daha fazla eşya bulunması ve dolayısı ile daha fazla değerlendirme yapmaya imkan vermesidir. Toplum içerisindeki varlıklı insanların, idarecilerin ve topluma yön veren kişilerin servetlerinin merak edilmesi de bu terekeler üzerinde çalışma yapılmasının sebeplerinden biridir.

Bu merakın etkisi ile 217 numaralı Manisa şer'iyye siciline kaydedilen Manisa Mevlevîhânesi şeyhlerinden Mehmed Bahâeddin Efendi'nin terekesi çalışmamıza konu olarak seçilmiştir. Yaptığımız literatür taramasında bu zamana kadar Ömer Demirel'in Sivas Mevlevîhânesi şeyh terekeleri üzerine verdiği bilgiler dışında, herhangi bir mevlevî şeyhinin terekesi bir çalışmaya konu olmamıştır.² Manisa şer'iyye sicilleri içerisinde gerek müstakil gerekse karışık olarak tutulmuş yüzlerce tereke defteri bulunmaktadır. Bu defterlerde miktar ve çeşitlilik bakımından Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi'nin terekelerinin üstünde pekçok tereke kaydı bulunmaktadır. Ele alınan bu tereke ile kuruluşu Saruhanoğulları dönemine kadar uzanan, varlığı imparatorluğun sonuna kadar devam eden bir Mevlevîhâne, şeyhlik yapmış kişilerden birinin mal varlığı, sosyal ve ekonomik durumu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çağatay Uluçay, Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi'nin ölüm tarihini zikrettiğine göre terekelerini görmüş olmalıdır. Bunun yanında Uluçay'ın Şeyh Bahâeddin Efendi'nin Manisa ve çevresindeki pekçok iltizamı üzerine aldığını

Hüseyin Ağa'ya Ait Tereke Defteri", IX. Türk Tarih Kongresi, (Ankara 21-25 Eylül 1981), *Kongreye Sunulan Bildiriler*, C. II, Ankara, 1988, s.1055-1063; Musa Çadırcı, "Hüseyin Paşa'nın Terekesi. (30 Fotokopi ile)", *Belgeler*, C. XI, S. 15 (1986), s. 145-164; İncalcık, Halil, "Osmanlı İdare, Sosyal ve Ekonomik Tarihiyle İlgili Belgeler: Bursa Kadı Sicillerinden Seçmeler: III. Köy Sicil ve Terekeleri". *Belgeler*, C. XV, S. 19 (1993), s. 23-168; İsmail Kıvrım, "Kilis ve A'zaz Voyvodaları Daltaban-zâde Mehmed Ali Paşa ve Muhallefâtı" *Otam*, S. 24, 2008, s. 147-174; Özer Küpeli, "Yenişehir (Bursa) Âyâmı Sarıcaoğlu Osman Ağa ve Muhallefâtı" *History Studies*, 3/3, 2011, s. 245-263; Cahit Telci, "Aydın Muhassılı Abdullah Paşa ve 1148 (1735) Senesinde Zaptedilen Muhallefâtı" *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XV, 2000, s. 199-219; Cahit Telci, "Turgutlu Voyvodası Seyfi-zâde Es-Seyyid Halil Ağa'nın 1791 Senesinde Müsadere Edilen Muhallefâtı", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XXII/1 Temmuz 2007, s. 173-216; Cahit Telci, "Muhassılın Serveti: Aydın Muhassılı Abdülbaki Paşa'nın 25 Temmuz 1697 (6 Muharrem 1109) Tarihli Muhallefâtı", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XXVI/2, Aralık 2011, s. 551-576; Feridun M. Emecen, "Ayan ve Muhallefâtı: Karaosmanoğlu Hacı Mustafa Ağa", *CIEPO, Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Araştırmaları Uluslararası Komitesi XIV. Sempozyumu Bildirileri*, 18-22 Eylül 2000, Çeşme, (Ed. Tuncer Baykara), Ankara, TTK, 2004, s. 141-148; Halime Doğru, "Öldürülen Hacı-Oğlu Pazarı Ayanı Sarıkoğlu ile Adamlarının Muhallefâtı ve Tasfiyesi", *Uluslararası Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi Türk-Bulgar İlişkileri Sempozyumu, 11-13 Mayıs 2005, Bildiriler Kitabı*, Osmangazi Üniversitesi, 2005, s. 157-169; Tülay Artan, "Terekeler Işığında 18. Yüzyıl Ortasında Eyüp'te Yaşam Tarzı ve Standartlarına Bir bakış: Orta Halliğin Aynası", 18. Yüzyıl Kadı Sicilleri Işığında Eyüp'te Sosyal Yaşam, (Ed. T. Artan), İstanbul, Tarih Vakfı, 1998, s. 49-64.

² Ömer Demirel, "Sivas Mevlevîhânesi ve Mevlevî Şeyhlerinin Sosyal Statülerine Dâir Bâzı Tespitler", *Vakıflar Dergisi*, C. XXV, Ankara, 1995, s. 251-255.

söylemesi de onun terekesindeki bazı iltizam kayıtlarını gördüğünü göstermektedir. Ancak Uluçay, Bahâeddin Efendi'nin terekesi hakkında bunlar dışında herhangi bir şey söylememektedir. Aşağıda da görüleceği üzere bu belirtilenler dışında şeyhin terekesinde zikredilmesi gereken pek çok eşya bulunmaktadır.³

XVIII. yüzyılın ikinci yarısında şeyhlik yapan Mehmed Bahâeddin Efendi, Manisa Mevlvî şeyhlerinin zenginlerinden sayılmaktadır. Terekesindeki iltizam kayıtları da onun zenginliğinin kaynağı hakkında az çok fikir vermektedir. Maiyetindeki adamları ile bu mukataaları işlettiği düşünülmektedir. Babası Şeyh Osman Efendi'nin ne zaman vefat ettiği tespit edilemediğinden Mehmed Bahâeddin Efendi'nin ne kadar süre şeyhlik yaptığı bilinmemektedir. 22 Mart 1771 yılında vefat eden Bahâeddin Efendi'nin terekesi 217 Numaralı Manisa Şer'iyye Sicili'ne kaydedilmiştir. Manisa'da tarihi bir geçmiş olan Mevlvîhâne'de şeyhlik yapan bir tasavvuf önderinin terekesinde neler bulunmaktadır, mallarının büyük kısmı nelerden oluşmaktadır? Bu ve buna benzer merak edilen hususlara cevap verebilmek için tereke aşağıdaki başlıklar altında değişik açılardan ele alınmış, bazı ümera ve ulema terekeleri ile karşılaştırmalar yapılmıştır.

1368-1369 yılında Saruhan beylerinden İlyas Bey'in oğlu İshak Çelebi tarafından kurulmuş olan Manisa Mevlvîhânesi'ni ele alan bazı çalışmalar yapılmış olup bu çalışmalarda yer alan bilgiler burada tekrar edilmeyecektir.⁴ Mevlvîhâne'nin vakıfları, tarihi süreç içinde geçirdiği tamiratlar ve fiziki özellikleri, Osmanlı mevlvîhâneleri içindeki yeri gibi hususlar, bu çalışmalarda ele alınmıştır. Ancak ele aldığımız tereke kaydının Manisa Mevlvîhânesi'nde şeyhlik yapmış kişilerden birine ait olması, Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi'den önce ve sonra şeyhlik yapmış kişiler hakkında kısa da

³ Çağatay M. Uluçay, *Saruhanoğulları ve Eserlerine Dair Vesikalar II*, Marifet Basımevi, İstanbul: 1946, s. 94-95.

⁴ Feridun M. Emecen, "Saruhanoğulları ve Mevlvîlik", *Tarihin İçinde Manisa*, Manisa Belediyesi Kültür Yayınları I, Manisa: 2007, s. 49-64; *Evlîya Çelebi Seyahatnamesi*, 2, Yapı Kredi Yayınları, (Haz. Yücel Dağlı, Seyit Ali Kahraman, Robert Dankoff), İstanbul: 2011, s. 9/42, Sezai Küçük, "Manisa Mevlvîhânesi", *Manisa Araştırmaları 2*, Celal Bayar Üniversitesi Manisa Yöresi Türk Tarihi ve Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi, Manisa, 2002, s. 15-21; M. Çağatay Uluçay, *Saruhanoğulları ve Eserlerine Dair Vesikalar I*, Resimli Ay Matbaası, İstanbul: 1940, s. 34-36; Barihüda Tanrıkorur, "Manisa Mevlvîhânesi", C. 28, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2003, s. 1-3; Abdülbâki Gölpınarlı, *Mevlânâ'dan Sonra Mevlvîlik*, İstanbul: 1983; Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. II, MEB, İstanbul: 1993, s. 515; Hakkı Acun, "Manisa Mevlvîhânesi", IX. *Vakıf Haftası Kitabı*, Ankara: 1992, s. 109-113; Aynı yazar, *Manisa'da Türk Devri Yapıları*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1999, s. 351; Keşfi Karadanişman, *Manisa Tarihi Eser ve Kitabeleri*, Manisa: Tarihsiz, s. 6-7.

olsa bilgi verilmesini zorunlu kılmaktadır. Dolayısı ile aşağıdaki başlık altında bu hususta kısa da olsa bilgi verilmiştir.

A-Manisa Mevlevîhânesi Şeyhleri ve Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi

Manisa Mevlevîhânesi'nde XVII. yüzyıl öncesinde kimlerin şeyhlik yaptığı bilinmemekle birlikte, XVII. yüzyıl ortalarına kadar Mevlevîhâne'nin şeyhliğini ve Ulu Cami vakfının tevliyetini değişik kişilerin yaptığı düşünülmektedir. 8 Muharrem 1075/31 Temmuz 1664 tarihinden itibaren ise Mevlevîhâne şeyhliğine ve vakıf mütevelliliğine Mevlânâ ailesinden Şeyh Ali isimli birisi geçmiştir. Şer'iyye sicilindeki bir kayda göre, vakfın tevliyetinin Mevlevîhâne şeyhi olanlara meşrut olduğu belirtilerek Hacı Hasan'dan alındığı ve Şeyh Ali'ye verildiği belirtilmektedir.⁵

Ali bin Muharrem Efendi'nin 1702 veya 1703'te vefat ettiği ve yerine Mehmed Lütü Efendi'nin şeyh ve müteveli olduğu bilinmektedir. Mehmed Lütü Efendi XVIII. asırda Manisa'da yetişmiş önemli bilginlerden sayılmaktadır. Arapça ve Farça'yı iyi bilen Mehmed Efendi hakkında berat ve hükümlerde "kıdvetü'l-ulemâi'l-muhakkıkîn Mevlânâ Şeyh Mehmed..." şeklinde övgü ifadeleri kullanılmaktadır. Şairlik yönü de bulunan Şeyh Mehmed Efendi, Birri'nin Bülbüliyesi'ne takriz yazmıştır.⁶ Esrâr Dede Tezkiresi'nde adı Nakşi Ali Dede Oğlu Mehmed Dede olarak geçmektedir. Veziriazam İbrahim Paşa, Peçevî Ahmed Dede'nin ölümü üzerine kendisini Yenikapı Mevlevîhânesi'ne şeyh tayin etmiştir. Ancak kendisi münzevi tabiatlı olduğu için hayatının sonuna kadar Manisa'da şeyhlik yapmayı tercih etmiştir. Şeyh Ali Efendi ve oğlu Mehmed Lütü Efendi zamanında Manisa Mevlevîhânesi esaslı bir onarımdan geçirilmiştir.⁷

Mehmed Lütü Efendi 1139/1726 yılında Göktaşlı mahallesinde vefat etmiştir. Mirası zevcesi Neslihan bint-i Elhâc Mustafa'ya, büyük oğlu Osman Efendi'ye, büyük kızları Hatice ve Fatıma'ya kalmıştır. Diğer oğlu Bir Mehmed Efendi ise babasından bir sene önce vefat etmiştir.

Şeyh Mehmed Efendi'nin ölümü üzerine Mevlevîhâne şeyhliği oğlu Osman'a geçmiştir. Şeyh Osman Efendi'nin ise ne zaman öldüğü bilinmemektedir. Şeyh Osman Efendi'nin ölümü üzerine şeyhlik ve mütevellilik terekesi çalışmamıza konu olan Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi'ye geçmiştir. Bahâeddin Efendi 1166/1753'te vakfın tevliyetinin yarısını kardeşi Mehmed

⁵ Mehmet Günay, *XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında Manisa'nın Sosyal ve Ekonomik Durumu (1650-1675)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul: 2000, s. 156.

⁶ Çağatay M. Uluçay, *Manisa Ünlüleri*, Lise Matbaası, 1946, s. 91-92.

⁷ Nuran Tezcan, "Manisa Mevlevîhânesi", *Osmanlı Araştırmaları*, C. XIV, İstanbul: 1994, s. 192.

Efendi'ye terk etmiştir.⁸ Bahâeddin Efendi Mevlevî şeyhlerinin zenginlerinden sayılmaktadır. Karaosmanzâde Ataullah Ağa (ö. 1766)⁹ mütesellimlikten alınca en fazla Bahâeddin Efendi ile işbirliği yapmıştır. Merkezden cezalandırılacağına dair ferman gelince ise sakinleşmiştir. Bahâeddin Efendi Saruhan sancağındaki birçok mukataanın iltizamını üzerine almış ve bunları adamları vasıtasıyla idare etmiştir. Halka eziyet yaptığından dolayı 1766 senesinde hakkında merkeze şikayet yapılmıştır.¹⁰

Bahâeddin Efendi çok zaman kanunsuz ve haksız yollara sapmış ve uygunsuz işler yapmıştır. Bu kanunsuz işlerle ilgili olarak ölümünden bir sene önce yani evâil-i Şaban 1183/1770'de Manisa Kadısı'na hitaben yazılan bir hükme göre, Manisa'daki Ayn-ı Ali Camii imamı ve ulemadan Ahmed Efendi ve sâdât-ı kiramdan Seyyid Hacı Hasan İstanbul'a bir arz-ı hâl sunmuşlardır. Bu arzda Mevlevî şeyhi olup müderrisinden Bahâeddin isimli *zalimin* belde müftüsü Ali Efendi ile ağız birliği ederek, müderrisliğini kötü işlere alet ettiği, 150 kadar rezil adam toplayıp, çeşitli zulümleri yapmaya cesaret ettiği, ayrıca hazinedar Seyyid Mustafa isimli şakî ile şehir içinde dolaştığı, halkın evladına ve ıyaline zarar verdiği, zikri geçen imam Ahmed'in oğlu Mahmud'u ve Seyyid Hacı Hüseyin'i ve Ali isimli kişileri alenen katleden şakî Mustafa'nın o gün akşama yakın yakalanıp mütesellime teslim edilerek hapsedildiği ancak Şeyh Bahâeddin Efendi'nin kefaleti ile çıkarıldığı ve hanesine götürüldüğü belirtilmektedir. Hükümdeki bu bilgilere göre, Bahâeddin Efendi'nin belde zalimlerinden olduğu, halka çeşitli zulümler yaptığı, eşkıyalar ile birlikte hareket ettiği ve bazı katil olaylarına karıştığı, kâtilerin salıverilmesi için onlara kefil olduğu görülmektedir. Belde müftüsü ile anlaşmış olması onun ilmiye ricali ile içli dışlı olduğunu göstermektedir.¹¹

Bahâeddin Efendi 5 Zilhicce 1184/22 Mart 1771 tarihinde vefat etmiş ve yerine oğlu Ahmed Efendi şeyh olmuştur. 1198/1784 yılında Ahmed Efendi'nin erkek evlat bırakmadan vefat etmesi üzerine ise yerine Şeyh Osman Efendi geçmiştir. Şeyh Osman'dan sonra ise 1266/1850'de Şeyh Mustafa Efendi Mevlevî şeyhi olmuştur. Evladı olmadığı için mirası halasının oğulları Osman Efendi ve Ahmed Efendi'ye kalmıştır. Bu aileden en son şeyh olan kişi ise Mustafa Şefik Efendi'dir. Erkek evladı olmadığı için mütevellilik ve şeyhlik amcazadesi Mustafa Efendi'ye kalmıştır.¹² 1881 yılında Fahreddin Çelebi'nin

⁸ Çağatay M. Uluçay, *Sarubanoğulları ve Eserlerine Dair Vesikalar II*, Marifet Basımevi, İstanbul: 1946, s. 94-95.

⁹ Yuzo Nagata, *Tarihîte Ayanlar Karaosmanoğulları Üzerine Bir İnceleme*, Türk Tarih Kurumu, Ankara: 1997, s. 166.

¹⁰ Uluçay, Manisa..., s. 91.

¹¹ Uluçay, *Sarubanoğulları ve Eserlerine...II*, s. 96.

¹² Uluçay, Manisa..., s. 92-93.

Manisa'dan Konya'ya tayin edilmesinden sonra Halim Çelebi, Murtaza Çelebi Manisa'da şeyhlik yapmışlardır. Başarısız idaresinden dolayı Murtaza Çelebi Konya çelebiliği tarafından azledilmiş ve yerine Celaleddin Çelebi şeyhliğe getirilmiştir. Bu zat tekkelerin kapatıldığı 1925 yılına kadar Manisa Mevlevî şeyhliği görevini sürdürmüştür.¹³

B-Manisa Mevlevî Şeyhi Mehmed Bahâeddin Efendi'nin Terekesi

Tereke, ölen kişinin geride bıraktığı mal anlamına gelmektedir.¹⁴ Bir tereke kaydında genel olarak dört kısım bulunmaktadır. Terekenin baş kısmı vefat eden şahsın kimliği, unvanı, ait olduğu zümre, mesleği, ikamet ettiği ve öldüğü yer, vefat şekli, ölüm tarihi ve mirasçılarının kimler olduğu gibi hususlarda bilgi vermektedir. İkinci kısma vefat edenin geride bıraktığı mallar ile bu malların sayısı, tahmini veya bilirkişilerce tespit edilen kıymetleri yazılmaktadır. Üçüncü kısımda ise cenaze masraflarına, borçlarına, ıskata, tereke yazımı dolayısı ile ödenen vergilere, varsa mehir ve nafaka borçlarına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Dördüncü kısma ise vârislerin hisseleri oranında alacakları malın nakdî değeri yazılmaktadır.¹⁵

217 Numaralı Manisa şer'iyye sicilinin 43-51. sayfaları¹⁶ arasında yer alan terekeye göre, Manisa Mevlevî Şeyhi Mehmed Bahâeddin Efendi Göktaşlı mahallesinde 5 Zilhicce 1184/22 Mart 1771 tarihinde vefat etmiştir. Mirası küçük oğlu Ahmed Efendi, küçük kızı Sâime ve ümm-i veledinin hamline¹⁷ kalmıştır. Küçük kızı ve oğluna, dayıları Derviş Ahmed Efendi vasi tayin edilmiştir.

Terekenin ikinci bölümünde Şeyh Bahâeddin Efendi'nin bıraktığı malların dökümü yer almaktadır. Bırakılan bu mallar içerisinde gayrimenkuller, hayvanlar, ev eşyaları, ev içi döşemesine ait eşyalar, mutfak eşyaları, giysiler, kitaplar, silahlar, takılar, yiyecek ve hububat maddeleri ve alacakları bulunmaktadır. Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi'nin terekesinin toplam miktarı borçlar hariç 44.294,5 kuruştur. 8.489,5 kuruşluk borçlar çıkarıldığında geriye mirasçılarına dağıtılabilecek 35.805 kuruşluk bir mal kalmaktadır ki bu az sayılmayacak bir miktardır. Bu rakam Karaosmanoğlu soyundan bazı ayanla-

¹³ Karadanışman, *a.g.e.*, s. 6; Tezcan, *a.g.m.*, s. 192-193.

¹⁴ M. Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. III, Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul, 1993, s. 460.

¹⁵ Tahsin Özcan, "Muhallefât", *Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 30, Türkiye Diyanet Vakfı Yayını, İstanbul, 2005: s. 407.

¹⁶ Manisa Şer'iyye Sicili, No: 217, s. 43-51.

¹⁷ Efendisinden hamile kalan cariyesinin karnındaki çocuk.

rın terekesine yakın bir değeri ifade etmektedir.¹⁸ Bunun yanında bu rakam toplam 1817 tarihli Sivas Mevlevî şeyhi Seyyid Efendi'nin 6.389 kuruşluk terekesinden¹⁹ ve toplamı 3400 kuruş olan Şeyh Receb Efendi'nin terekesinden yüksektir.²⁰ Bunlar yanında Mehmed Bahâeddin Efendi'nin terekesi Demirci kazasında hangi tekkenin şeyhi olduğu belli olmayan Elhâc Şeyh Osman Efendi bin Mehmed'in 41.989 kuruşluk terekesine yakın bir meblağ ifade etmektedir.²¹ Bu rakamlar Bahâeddin Efendi'nin terekesinin miktarının az olmadığını, Karaosmanoğulları örneğinde olduğu gibi bazı ayan ve eşraf terekelerine yakın bir değerde olduğunu göstermektedir. Demirci örneğinde olduğu gibi, Bahâeddin Efendi'nin terekesine yakın miktarda şeyh terekelerinin bulunabildiği görülmektedir. Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi'nin terekesinde farklı kategorilerde değerlendirilebilecek mallar bulunmaktadır. Bu malların neler olduğunu daha iyi ortaya koymak için bunlar aşağıda farklı başlıklar altında ele alınmıştır.

1-Gayrimenkuller

Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi'nin sahip olduğu mallar içerisinde gayrimenkuller önemli bir yer teşkil etmektedir. Çünkü borçlar hariç 44.294,5 kuruşluk terekenin 16.215 kuruşu (%36,6) gayrimenkullere aittir. Bahâeddin Efendi'nin gayrimenkulleri içerisinde evler, han, dükkanlar, bahçeler, değirmenler, kasır, arsa ve tarlalar yer almaktadır. Musakkafât türünden gayrimenkuller içerisinde Göktaşlı mahallesinde hâriciye ve dâhiliye ev, Ali Ağa mahallesinde ev, evinin yanında bir han, Karaoğlanlı'da ev, Sakalar mahallesinde kasır, Sığır Alanı'nda fırınla birlikte değirmen, Sabbâğan Çarşısı'nda bir dükkan, düğmeci dükkanı, Manisa Çarşısı'nda semerci dükkanı, mücellid (ciltçi) dükkanı, Sığır Alanı'nda bakkal dükkanı, Karaköy Çarşısı'nda yarım

¹⁸ Karaosmanoğullarından Abdullah bin Kara Osman'ın (ö.1780), 38.759 kuruş, Osman bin Ataullah'ın (ö.1801) 58.354 kuruş, Mustafa bin Ahmed'in (ö.1828) 47.452 kuruş terekesi bulunmaktadır. Bunun yanında bu rakamın çok üzerinde terekeler de bulunmaktadır. Mesela, Pulad Mehmed Ağa'nın (ö.1806) 1.110.859 kuruş, Ömer Ağa bin İbrahim'in (ö.1814) 1.000.000 kuruş, Hüseyin Ağa bin Ahmed'in (ö.1816) 2.164.391 kuruşluk terekeleri vardır. Bu sülaleye mensup diğer kişilerin muhalefatları için bkz. Nagata, *a.g.e.*, s. 166.

¹⁹ Demirel, *a.g.m.*, s. 254

²⁰ Özer Küpeli, "Afyonkarahisar Din Bilginlerinden Şeyh Receb Efendi'nin Terekesinde Yer Alan Kitaplar", *Taşınar*, S. 1, Yıl. 1 1999, s. 33-38

²¹ Ertan Gökmen, *Tanzimat'tan II. Meşrutîye'ye Demirci Kazası*, Demirci Belediyesi Yayını, Akademi Ajans, İzmir: 2007, s. 93-94, 98; XVII. Yüzyıl İstanbul tereke defterleri üzerine yapılmış bir çalışmada 1000 tereke kaydı içerisinde üç adet tereke kaydına rastlanmıştır. Bu terekelerden biri Şeyh İbrahim Efendi'ye ait olup tereke miktarı 3.740 akçe, bir diğeri ismi okunamamış bir şeyhe ait olup miktarı 158.135 akçe, Eş-Şeyh İsa Efendi'ye ait tereke miktarı ise 204.206 akçedir. Bkz. Said Öztürk, *Askeri Kassama Ait Onyedinci Asır İstanbul Tereke Defterleri*, OSAV, İstanbul, 1995, s. 440-441, 446-447, 486-487.

hisse yağ dükkanı, Câmî-i Kebîr mahallesinde kahvehâne, harabe kiremitçi kârhânesi ve Çelebi Hamamı yakınında kalaycı dükkanı yer almaktadır. Diğer gayrimenkuller içerisinde ise Manisa Çarşısı'nda boş arsa, Kavaklı Bağ'da bahçe, Yağcı Kadioğlu'nda bahçe, Kuru Çeşme yakınında bahçe, Katırcıoğlu bahçesinden dörtte üç hisse, Kavaklı'da bir diğer bahçe ve Kara Ali köyünde ekili buğday tarlası bulunmaktadır. Gayrimenkuller içerisinde değeri en fazla olan Göktaşlı mahallesindeki 5000 kuruş değerindeki dâhiliye ve hâriciye menzildir. Bunu ise menzil yakınındaki 3000 kuruş değerindeki han ve Sakalar mahallesindeki 2000 kuruşluk kasır takip etmektedir. Bunların dışındaki gayrimenkullerin fiyatları birbirinden farklı olup bunların değerlerine ait bilgiler terekenin çevirisinin verildiği listede belirtilmiştir. Bahâeddin Efendi'ye ait yukarıda belirtilen gayrimenkulleri, sıradan bir Osmanlı vatandaşının elinde bulunanların üstündedir. Bunun yanında Şeyh Mehmed Efendi'nin gayrimenkulleri çeşitlilik arz etmekte ve elinde her türden gayrimenkul bulunmaktadır. Yukarıda belirttiğimiz gibi şeyhin Sakalar mahallesinde bir kasrı bulunmaktadır. Kasır gibi gayrimenkullerin zengin sayılan kişilerin elinde bulunan bir gayrimenkul olduğu hatırlanırsa, Mehmed Efendi'nin de bu sınıfa dahil edilebilecek kişilerden olduğunu söylemek mümkündür. Hangi tarikatın şeyhi olduğu belirtilmeyen 17-26 Nisan 1598 tarihli Şeyh Muslihiddin Efendi bin Ahmed'in 207.435 akçelik terekesindeki gayrimenkuller Bahâeddin Efendi'nin terekesinde zikredilenler kadar fazla değildir. Bu şahsın terekesinde, mahallesinde bir ev, tek katlı bir başka ev, selamlık ve ahır bulunan bir ev, dam, hamam ve iki parça bağ bulunmaktadır. Şeyh Muslihiddin Efendi'nin 35.000 akçelik gayrimenkulleri toplam terekesinin %16,8'ini oluşturmaktadır.²² 26 Aralık 1655 tarihli Müderris Ahmed Efendi ibn-i Mustafa'nın 66.098 akçelik terekesinde 25.000 akçe değerinde bir ev ve 2.000 akçe değerinde dört dönüm bağ bulunmaktadır. Ahmed Efendi'nin gayrimenkullerinin toplam değeri mirasının %40,8'ini oluşturmaktadır. Bahâeddin Efendi'nin gayrimenkullerinin bu iki şahsın elinde bulunanlardan fazla olduğu görülmektedir. Said Öztürk, İstanbul tereke defterleri üzerine yaptığı çalışmada ilmiye sınıfına mensup kişilerin terekelerinin ortalama %35,03'ünü gayrimenkullerin oluşturduğunu belirtmektedir ki, bu rakam Bahâeddin Efendi'nin terekesindeki gayrimenkullerin toplam değeri ile örtüşmektedir.²³

2-Şahıslarda Olan Alacaklar

Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi'nin mirası içerisinde şahıslar üzerinde olan alacakları hayli yekün teşkil etmektedir. Bahâeddin Efendi'nin alacaklarının miktarı 6.013 kuruş olup bu miktar borçlar hariç 44.294,5 kuruşluk

²² Barkan, *a.g.e.*, s. 339-341

²³ Öztürk, *a.g.e.*, s. 156

toplam terekenin %13,5'ünü oluşturmaktadır. Bu kısımda yer alan bilgiler Şeyh Bahâeddin Efendi'nin Manisa ve çevresindeki bazı mukataları iltizama aldığını göstermektedir. Terekedeki kayıtlara göre, Bahâeddin Efendi'nin Turgutlu Kasabası voyvodasından tımar iltizamı bedeli olarak 361 kuruş, Kenise, Sabuncu, Kızıl Yakublu ve Demirkazık tımarlarından öşür bâkîyesi olarak 320 kuruş, Kasabalı Ahmed Ağa'dan tımar iltizamı bedeli olarak 185 kuruş, Haşim Efendi tımarı iltizamı bedelinden bâkî 312 kuruş, Gördesli Müderriszâde'de duhan gümrüğü iltizamı bedelinden bâkî 48 kuruş, Saraçlızâde Mehmed Ağa'dan tımar iltizamı bedelinden teslim edilmeyen 50 kuruş, Kasaba voyvodası Ali Ağa'dan tımar iltizamı bedelinden teslim edilmeyen 655 kuruş, Manisa'da mevcut duhancılardan alınacak duhan bedeli bahası olarak 66,5 kuruş alacağı bulunmaktadır. Bunlar dışında, Bahâeddin Efendi'nin Manisa ve civar kazalar ahalileri üzerinde bazı alacakları bulunmaktadır. Bunlar arasında Kâtib Halil Efendi'den 243 kuruş, Ahmed Beşe isimli kişiden odun bedeli olarak 25 kuruş, Değirmenci Mehmed Ağa'dan buğday bedeli olarak 36 kuruş, Bandırma'dan Bakkaloğlu'ndan 165 kuruş, Bodur kefereden 150 kuruş kürk parası, Manisa ahalisi üzerinde olup bundan önce tevzi defterine dahil edilen paralardan 1482 kuruş, Polad Mehmed Ağa'nın çiftlik kethüdası İbrahim Ağa'dan 126 kuruş, Sırt Köyü ağası Mahmut Ağa'dan 67 kuruş, değirmenci Bodur Manol'dan 150 kuruş, bâ-temessük Gündüz Beğ'den 620 kuruş, Şeyh Ali Efendizâde mahzeninde mevcut darı bedelinden 31 kuruş, Recâî mahallesi ahalilerinden alınan buğday bahası 48 kuruş, Bahâeddin Efendi'nin sağlığında iken ağnâm kesîminden hâsıl olunan 177,5 kuruş alacağı bulunmaktadır. Mehmed Bahâeddin Efendi'nin yukarıda belirtilen alacakları onun hangi yollardan zenginleştiği hakkında bize az çok bilgi vermektedir. Yukarıda zikredilen alacakların büyük kısmının iltizam bedellerinden kaynaklanması bunu göstermektedir. Bahâeddin Efendi'nin sadece manisa ve çevresindeki mukataları değil Gördes gibi Manisa'ya uzak yerlerin mukatalarını da aldığı görülmektedir. Uzak yerlerin mukatalarını iltizama alması şeyhin ekonomik anlamda güçlü olduğunu ve buralardaki iltizamları idare edebilecek adamlarının bulunduğunu olduğunu göstermektedir. İltizam bedelleri yanında değişik kişilerle yaptığı alışverişlerden kaynaklanan alacakları bulunmakla birlikte bunların miktarı iltizamlardan kaynaklanan alacakları yanında düşük kalmaktadır.

3-Hayvanlar

Bahâeddin Efendi'nin malları arasında hayvanlar da önemli bir yer tutmaktadır. Bunlar içerisinde büyük ve küçükbaş hayvanlar bulunmaktadır. Yük taşımak ve binmek için kullanılan hayvanlar arasında üç adet deve, altı at, beş doru bargir, bir kısarak, iki tay ve bir merkep bulunmaktadır. Atlar tereke kayıtlarında Kazmalızâde Kırkı at, al tüylü at, kır tüylü at, koca kır at,

Tayfur Beğ kır atı, ebreş (benekli) kır at şeklinde tanımlanmıştır. Diğer büyükbaş hayvanlar arasında ise 18 karasığır ineği, bir karasığır öküzü, bir camus ineği, bir camus öküzü, üç karasığır tosunu, dört düve, altı karasığır danası ve üç taze dana bulunmaktadır. Bahâeddin Efendi'nin sahip olduğu inek ve öküzlerden on sekiz tanesi Selimşahlar köyünde ve Karamânî Çiftliği'nde bulunmaktadır. Yine küçükbaş hayvan olarak zikredilen 300 koyundan 200 tanesi Selimşahlar ağılında, 100 tanesi Karamânî Çiftliği'nde bulunmaktadır. Bu 300 koyunun bedeli 900 kuruş olarak belirtilmiştir. Atların değerleri ise 126,5 ile 27 kuruş arasında, bargirlerin değeri ise 18,5 kuruş ile 7 kuruş arasında değişmektedir. Bunlardan başka Bahâeddin Efendi'nin 25 kuruş değerinde 7 adet arı kovanı bulunmaktadır. Hayvanların toplam değeri 2.626 kuruş olup bunlar borçlar hariç toplam terekenin %5,9'unu oluşturmaktadır. Yukarıdaki rakamlara göre Bahâeddin Efendi yeteri kadar büyükbaş ve küçükbaş hayvana ve yük hayvanına sahip görülmektedir.

Bahâeddin Efendi'nin sahip olduğu hayvanların sayısı bir ilmiye mensubu kişiye göre fazla gibi görülse de O'nun kadar hayvana sahip olan başka şeyhler de bulunmaktadır. Mesela 17-26 Nisan 1598 tarihli Şeyh Muslihiddin Efendi'nin terekesinde 26 yund, sekiz tay, üç camus inek, 100 camus tosun, bir camus boğa, bir camus öküz, dört karasığır öküzü, 17 baş karasığır, yedi baş karasığır düğesi, 17 baş karasığır tosunu, 840 baş koyunu bulunmaktadır.²⁴ Bu rakamlar şeyhler arasında Mehmed Bahâeddin Efendi gibi fazla miktarda hayvanı olan şeyhlerin bulunduğunu göstermektedir. Bunun yanında ilmiye sınıfına mensup olmakla birlikte terekesinde bir tane bile hayvan bulunmayan müderrisler de bulunmaktadır.²⁵

4-Ev Eşyaları

Terekede ev içerisinde kullanılan eşyaların fazla sayıda ve çeşitte olması sebebiyle bu gruba dahil edilen eşyalar ev içi döşemesine ait eşyalar, mutfak eşyaları ve diğer ev eşyaları şeklinde üç ayrı alt başlık altında ele alınarak değerlendirilmiştir.

a-Ev İçi Döşemesine Ait Eşyalar

Ev içi döşemesi içerisine dahil ettiğimiz bu eşyalar içerisinde genellikle yere serilen döşeme malzemeleri, döşek ve minder gibi malzemeler ve perdeler yer almaktadır. Terekede yer yaygısı olarak bir Uşak halısı (30 kuruş), bir Uşak kilimi (15 kuruş), dört kilim, Selanik keçesi, bir köhne Mısır hasırı mevcuttur. Terekede üzerinde namaz kılmaya mahsus 11 adet seccade bulunmaktadır. Bunlar bir a'lâ seccade (30 kuruş), üç cedid seccade (19-17 ku-

²⁴ Barkan, *a.g.e.*, s. 339-340

²⁵ Barkan, *a.g.e.*, s. 387-388

ruş), bir ibrişim saçaklı seccade (20 kuruş), iki saf seccade (8-5 kuruş) ve vasfı belirtilmeyen dört seccadedir (53-2,5 kuruş). Terekede sayıca en fazla zikri geçen ev içi döşeme malzemelerinden biri yastık olup bunların sayısı 66'dır. Bunlardan biri beledî yastık, biri kebîr yastık, 28'i kadife yastık, 21'i köşe yastık ve ikisi köşe pembe yastıktır. Döşeme eşyaları içerisinde en fazla rastlanılanlardan bir diğeri minder ve mak'addır (minder). Terekede beş mak'ad, 19 minder zikredilmiştir. Bunlardan biri ma'cûnâ sağîr minder ve dördü kebîr minder olarak belirtilmiştir. Üzerinde oturmaya mahsus malzeme olarak dokuz tane şilte zikredilmiştir. Bu şilteler kırmızı, pembe, köhne, köşe, minder şiltesi şeklindeki özellikler ile belirtilmiştir. Zikri sıkça geçen ev içi döşeme malzemelerinden bir diğeri perdedir. Perdeler kapı ve cam perdesi şeklinde belirtilmişlerdir. Zikri geçen perdelerden beş tanesi kapı, yedi tanesi cam ve pencere perdesidir. Perdelerin beşi bez cam, biri zar cam perdesi olarak zikredilmiştir. Bu gruba dahil edilebilecek diğer malzemeler arasında bir müstamel yorgan, biri kutni olmak üzere iki döşek, bir yastık yüzü, bir çuka yatak örtüsü, birer harar ve heğbe ve halâl (bez) yer almaktadır. Belirtilen bu döşeme malzemelerinin sayısı ve fiyatları çalışmaya ek olarak verilen tereke çevirisinde mevcut olduğundan bazı mallar hariç diğerlerinin fiyatlarına burada yer verilmemiştir. Yukarıda zikredilen mallar ev içi döşemesine ait eşyaların neler olduğu hakkında bilgi vermektedir. Buna göre ev içi döşemesi malzemeleri içerisinde en sık kullanılanları halı, seccade, minder, mak'ad ve şilte dir.

b-Mutfak Eşyaları

Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi'nin terekesindeki mutfak malzemelerinin gerek çeşit gerekse sayıca az olduğu görülmektedir. Bu terekede normal bir muhallefatda görülebilen tencere, tava, tepsi, kazan gibi mutfak malzemelerine bile rastlanmamıştır. Terekede en fazla dikkat çeken mutfak eşyaları kaşık ve fincan takımlarıdır. Mutfak eşyaları arasında dokuz buçuk deste kaşık bulunmaktadır. Kaşıkların fiyatları ikişer deste şeklinde verilmiştir. İki deste kaşığın fiyatı bir buçuk ile dört kuruş arasında değişmektedir. Bir buçuk deste hoşâb kaşığının fiyatı dört kuruş olarak verilmiştir. Fincanların geneli fağfur (porselen) ve Kütahya yapımı olarak zikredilmiştir. Fincanların tek mi yoksa takım mı olduklarına dair bilgi verilmemiştir. Fiyatları 1-8 kuruş arasında değişmektedir. Mutfak eşyaları arasında billurdan (cam) kâse ve bardaklara rastlanmıştır. İki adet bıçak zikredilmiş olup bunların hayli pahalı olduğu görülmektedir. Bu bıçaklar beyaz kabzalı bıçak ve Şam bıçağı şeklinde verilmiş olup her birinin fiyatı 25 kuruştur. Terekede geçen diğer mutfak malzemeleri arasında kebîr güğüm, kebîr şerbet ibriği, Şam ibriği, leğen, kebîr ve sağîr kahve ibriği, Kütahya kâsesi, Kütahya bardağı ve gülab, tepsi, sim tas,

bakır matara, kutu ve tas, sim zarf,²⁶ süzgülü, tuzluk, burunlu şerbet tâbesi, kavanoz ve kupa lüle yer almaktadır. Yukarıda zikredilen mutfak malzemelerine bakarak Mehmed Bahâeddin Efendi'nin mutfağının zengin bir donanımına sahip olduğunu söylemek zordur. Yukarıda terekesini zikrettiğimiz Şeyh muslihiddin Efendi'nin terekesinde ve Aydın muhassılı Abdullah Paşa'nın terekesinde de mutfak eşyalarının sayıca ve çeşit bakımından fazla olmadığı görülmüştür.²⁷

c-Diğer Ev Eşyaları

Bu kısma yukarıda belirttiğimiz gruplara girmeyen değişik ev eşyaları dahil edilmiştir. Bu eşyalar arasında yazı yazmaya ve tütün içmeye mahsus malzemeler, bakır ve gümüş eşyalar, içerisine eşya konulmaya yarayan kutular, aydınlatma ve ısınma malzemeleri ve daha başka eşyalar yer almaktadır. Yazı için kullanılan eşyalar içerisinde sim divit, musaddef divit, âbâdi kâğıt²⁸ ve İstanbul kâğıdı bulunmaktadır. Bakır ve gümüş eşyalar arasında iki bakır mangal ve tahta, bakır tepsi, iki sim vezne, sim kile, simli topuz, sim balık²⁹, sim saat, sim macun hokkası ve sim tas, üç simli keçe çubuk,³⁰ bir gümüşî çubuk yer almaktadır. Tütün içmede kullanılan gümüş çubuklar yanında germeşik³¹ çubuk, iki lüle³², iki musanna' lüle, teneke duhan nâyilesi (kamış) vardır. Ev eşyaları arasında dikkati çekenlerden biri, avlanmada ve etrafı seyretmekte kullanıldığını düşündüğümüz biri küçük olmak üzere dört adet dürbündür. Terekede bu dürbünlerin herhangi bir özelliği belirtilmemiştir. Oysa, Hüseyin Paşa'nın terekesinde (1876) zikredilen dürbünlerin çifte dürbün, üçüzlü dürbün, dereceli dürbün, rasat dürbünü, dürbünlü baston gibi değişik özellikleri belirtilmiştir.³³ Yine terekede dışarıda konaklamak için kullanılan biri büyük üç çadır zikredilmiştir. Aydınlatma malzemesi olarak bir bakır fener, üç fanus ve iki şamdan bulunmaktadır. Bunlardan başka içle-

²⁶ Zarf: Kap, kılıf, muhafaza. Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük*, Aydın Kitabevi, Ankara: 2010, s. 1363.

²⁷ Telci, "Aydın...", s. 210; Barkan, *a.g.e.*, s. 339-340

²⁸ Âbâdî Kağıt: Hindistan'ın Devlet-Âbâd şehrinde ipekten yapıma bir çeşit ince veya kalın yazı kağıdı. Devellioğlu, *a.g.e.*, s. 3.

²⁹ Muhtemelen bir süs eşyası. y. n.

³⁰ Çubuk: Tütün içmeğe mahsus içi delik değnek. Bir ucunda imâme denilen ağızlık ve diğer ucunda tütün konulan lüle bulunmaktadır. Şemseddin Sâmî, *Kâmûs-ı Türkî*, Dersaadet: 1317, s. 518.

³¹ Germeşik: Yabani kızılıcık. Sâmî, *a.g.e.*, s. 1159.

³² Lüle: Çubuğun ucuna takılıp tütünlü doldurulan pişmiş topraktan ve diğer maddelerden yapılan küçük kap. Sâmî, *a.g.e.*, s. 1248.

³³ Çadırcı, *a.g.m.*, s. 151-153

rine küçük ve büyük eşya koymaya yarayan tarçın çiçekli kutu, pîštahta,³⁴ musaddef pîštahta, musanna' toprak zarf, ceviz zarf, tombak zarf, kavanoz, pirinç tepsi ve kutu, iki kutu, bağa kutu ve tensuh,³⁵ yer almaktadır. Bahâeddin Efendi'nin evinde bir normal bir de boy aynası, tırnak makası ve köhne kese, simli hamâil³⁶ ve kilit, frengî bal mumu, mum safrası, kırmızı³⁷, kırmızı macun, panzehir, musaddef tavla tahtası, meşinli harar ve hurda eşyalar gibi farklı malzemeler bulunmaktadır. Belirttiğimiz bu eşyalar arasında büyük çadırın fiyatı 104, panzehirin 40, sim saatin 37, pirinç mangalın 30 ve sim veznenin 31 kuruştur. Belirtilen diğer eşyaların fiyatlarını ise terekenin çevri metninde bulmak mümkündür.

5-Giysiler ve Kumaşlar

Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi'nin terekesinde sayısı ve çeşidi fazla olan kürkler dikkat çekmektedir. Nitekim 1042 kuruş tutarındaki giysi ve kumaş bedelinin 706 kuruşunu (%68,5) değişik hayvan derilerinden yapılan giysiler oluşturmaktadır. Bu kürk giysiler içerisinde kakum³⁸ ferâce kürk (55 kuruş), müstamel cebe kakum kürk (16 kuruş), su samuru³⁹ mâi kaplı kürk (50 kuruş), al şâlî kaplı sincap kürk, mâi germsud kablı kakum kürk (40 kuruş), karsak⁴⁰ kürk (31 kuruş), ferace yenli karsak kürk (86 kuruş), karsak cebe kürk (17 kuruş), üç adet zerdevâbdan⁴¹ kürk (14, 50, 50 kuruş), kontuş⁴²

³⁴ Pîštahta: İş yerinde öne konulup üstü masa gibi kullanılan çekmece, sarrafların önlerine alıp para saydıkları akçe tahtası. Sâmî, *a.g.e.*, s. 356.

³⁵ Tensûh: İçinde güzel kokular bulunan yuvarlak kutu. Devellioğlu, *a.g.e.*, s. 1259.

³⁶ Hamâil: Kılıç bağı, kılıç kayışı. Ayrıca muska anlamına da gelmektedir. Devellioğlu, *a.g.e.*, s. 368.

³⁷ Kırmızı: Boyar madde olduğu gibi, Osmanlı İmparatorluğu'nda çok kullanılan kırmızı adlı karışım ilacın yapımında kullanılmaktadır. Özellikle İstanbul'da kırmızı çeşitli baharatlar katılarak hazırlanırdı. Özellikle sarayda yapılan kırmızı büyük üne sahipti. Etkili bir uyarıcı ve terletici olduğu gibi soğuk algınlığına ve romatizmaya karşı da kullanılırdı. Abdülaziz Bey; *Osmanlı Âdet, Merâsim ve Tâbirleri*, 2, (Yay. Kâzım Arısan ve Duygu Arısan Günay), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1995, s. 518.

³⁸ Kakum: Sansargiller familyasından Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika'da yaşayan 30 cm uzunluğunda bir hayvan; yazın esmer kırmızı, kışın ak renkli olur, kuyruğunun ucu daima karadır. Çok değerli olan bu kürkü padişahlarla, büyükler giyerlerdi. Abdülaziz Bey, *a.g.e.*, s. 510.

³⁹ Samur: Sibiryâ taraflarında bulunan kürkü pek makbul zerdave ve sansar cinsinden bir hayvan ve bu hayvanın derisinden yapılan kürk. Sâmî, *a.g.e.*, s. 736.

⁴⁰ Karsak: Tilkiye benzer, karnı beyaz, postundan kürk yapılan bir cins hayvan. Sâmî, *a.g.e.*, s. 1020.

⁴¹ Zerdeva: Sansargillerden, sırtı koyu esmer, karnı daha açık, iyi tirmanan, postu değerli memeli türü.

⁴² Kontuş: Tatar beylerinin giydikleri işlemeli üstlük elbise, kapaniçe. Sâmî *a.g.e.*, s. 1116; Ömer Lütfi Barkan, "Edirne Askerî Kassâmına Ait Tereke Defterleri", *Belgeler*, C. III, S. 5-6, 1996, ...s. 476.

nâfe⁴³ kürk (13,5 kuruş), sincap kürk (32 kuruş), Samur ferâce yenli kürk (142 kuruş), kakum cebe kürk (25,5 kuruş) ve vaşak kürk (52 kuruş) bulunmaktadır. Kürk giysiler zenginlik alameti sayılan giysilerden kabul edilmektedir. 1735 tarihli Aydın muhassılı Abdullah Paşa'nın 1870 parça eşyası içerisinde 122 defa zikredilen kürk eşya bulunmaktadır. Bu kürkler içerisinde kuntuş, vaşak, tilki, kakum, sansar gibi muhtelif tür hayvanlar ait olanlar bulunmaktadır.⁴⁴ Kürk ayan gibi zengin kişilerin terekelerinde de sıkça zikredilen giysilerdendir. Mesela, Karaosmanoğlu Hacı Hüseyin Ağa'nın terekesinde değişik hayvanlara ait kürkler bulunmakta olup bunlar sayıca şeyh Bahâeddin Efendi'nin sahip oldukları ile kıyaslanamayacak kadar çok ve çeşitlidir.⁴⁵

Kürkten sonra en fazla zikri geçen giysiler çakşır, kaftan, entari, biniş,⁴⁶ ihram, sarık, şalvar, don, gömlek, kuşak, başlık ve yağmurluk kebesi ve yemeni değirmidir.⁴⁷ Bu giysiler içerisinde çuka çakşır, şâlî çakşır, çiçekli kaftan, mor çiçekli kaftan, sarı çiçekli entari, çiçekli entari, üç çuka biniş, mor köhne şâlî biniş, kırmızı şâlî biniş, beyaz şâlî biniş, üç ihram, kaba ihram, iki köhne ihram, cedîd sarık, çuka şalvar şeklinde tanımlananlar bulunmaktadır. Bunlar dışında kumaştan üretilen kahve futası,⁴⁸ futa ve havlu, akçe kesesi, işlemeli duhan kesesi vardır. Terekede bu giysilerin yapımında kullanılan ve müstakil olarak zikredilen cedîd kadife, bogasi, şal, İstanbul şalı, çuka kapud, mor sof, gezi,⁴⁹ destmal,⁵⁰ ve alaca gibi kumaş türleri bulunmaktadır. Bu kumaşların birim fiyatları tereke çevirisinde verilmiştir.

Terekede, üste giyilen bu elbiseler dışında ayağa giyilen giysilere de yer verilmiştir. Bunlar arasında âsumâni çizme,⁵¹ saçaklı âsumâni çizme, çizme, sarı çizme ve dört çift mest pabuç yer almaktadır. Bunlardan en pahalı olanı 10 kuruş ile saçaklı âsumâni çizmedir. Bunun dışındakilerin fiyatı 1-2 kuruş arasında değişmektedir. Bahâeddin Efendi'ye ait terekedeki bu çizme çeşitlerinden olan sarı çizmeden Aydın muhassılı Abdullah Paşa'nın terekesinde 18 adet bulunmaktadır.⁵² Mehmed Bahâeddin Efendi'nin terekesinde önemli yer tutan kürkler o dönem için hangi tür hayvan kürklerinin giyildiği ve fiyatlarının ne olduğu hakkında bize bilgi vermektedir.

⁴³ Nâfe: Tilki vesâir hayvanların göbek cihetinden çıkan kürk. Sâmi, *a.g.e.*, s. 1149.

⁴⁴ Telci, "Aydın...", s. 209-213

⁴⁵ Nagata, Tarihte Ayanlar..., s. 208, 214,

⁴⁶ Bir nevi merâsim elbisesi, büyük cübbe. Barkan, *a.g.m.*, s. 473.

⁴⁷ Değirmi: Eni boyu bir, en miktarınca boy anlatan ölçü. Abdülaziz Bey, *a.g.e.*, s. 488.

⁴⁸ Futa: Bir iş görürken veya hamamda ya da esnaf tarafından üstlerin kirlenmemesi için bele bağlanan önlük, peştemal. Esnaf futası, hamam futası gibi. Abdülaziz Bey, *a.g.e.*, s. 496.

⁴⁹ Gezi: İpek ve iplikle karışık bir çeşit kumaş. Sâmi, *a.g.e.*, s. 1163.

⁵⁰ El silecek yağlık, makrame. Sâmi, *a.g.e.*, s. 609.

⁵¹ Âsumânî çizme: Osmanlı döneminde, ilmiye sınıfına bağlı kimselerin giydikleri çizme.

⁵² Telci, "Aydın...", s. 210

6- At Takımları ve Silahlar

Bahâeddin Efendi'nin terekesinde raht olarak geçen birçok at koşum takımını bulunmaktadır. Buna da çok şaşırılmamak gerekir, zira terekesinde altı at, beş doru bargir, bir kısrağ ve iki tay bulunmaktadır. At takımları içerisinde sim yıldızlı raht (150 kuruş), sim raht (62 kuruş), sim kemer reşme,⁵³ (175 kuruş), sim kabzalı raht (120 kuruş), ibrişim raht (3 kuruş), iki üzengi (3-5 kuruş), eğer (3,5 kuruş), at çulu (1,5 kuruş), aygır kolanı (2 kuruş), at gönlüğü (13,5 kuruş) ve iki at gâsiyesi gönlük,⁵⁴ (9-19 kuruş) bulunmaktadır. At takımları içerisinde simli, yıldızlı ve ibrişimli şeklindeki özellikler bunların değeri ile ilgili olmalıdır.

Terekede bu at takımları yanında tabanca ve tüfenk gibi ateşli silahlar, kılıç ve gaddâre⁵⁵ gibi kesici aletler de bulunmaktadır. Tüfenk olarak dört tane şîşhâne tüfenk (20-73 kuruş), ağız tüfengi (2 kuruş), tüfenk (9,5-20 kuruş), çifte tüfenk (10 kuruş); tabanca olarak ise piştov cinsi ateşli silah mevcuttur. Tabancalar arasında sim bilezikli piştov kubur⁵⁶ (40 kuruş), dört çift piştov kubur (15-27 kuruş), iki adet musanna' küçük piştov (35 kuruş) yer almaktadır. Kesici silah olarak ise bir kılıç (90 kuruş), sim kınlı kılıç (50 kuruş) ve gaddâre bulunmaktadır. Terekenin tamamı göz önüne alındığında en fazla tekrar edilen eşyalardan birinin silahlar olduğu görülmektedir. Bu gruba dahil edilen silahlar içerisinde ateşli silahlar önemli bir yer tutmakta olup bunların sayısı on ikidir. Bahâeddin Efendi'nin elindeki silahların bir ayan ve voyvodanın elinde bulunanlar kadar çok olduğunu söylemek mümkün olmasa da az olduğunu söylemek de mümkün değildir. Zira normal kişilerin terekesinde de silahlara rastlanmakla birlikte bunların sayısı ve çeşidi şeyhin terekesinde belirtilenler kadar çok değildir.⁵⁷

7-Ziyinet Eşyaları, Değerli Taşlardan Yapılan Süs Eşyaları ve Koku Veren Maddeler

Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi'nin terekesinde bu gruba dahil edilebilecek çok az eşya bulunmaktadır. Bu gruba dahil edilen eşyaların kıymeti sadece 170 kuruştur. Ziyinet eşyası olarak kabul edilebilecek sadece altın gerdaniye

⁵³ Reşme: Hayvanların başında burun üzerine gelen zincir. Barkan, *a.g.m.*, s. 477.

⁵⁴ Gâsiye: Hayvan örtüsü. Barkan, *a.g.m.*, s. 475.

⁵⁵ Gaddâre: Kama gibi iki ağzı keskin kısa bir kılıç. Barkan, *a.g.m.*, s. 475.

⁵⁶ Kubur: Silindir şeklinde içi boş muhafaza. Eğere bağlı piştov kılıfı da eğer kuburu olarak adlandırılır. Abdülaziz Bey, *a.g.e.*, s. 520.

⁵⁷ Gökmen, *a.g.e.*, s. 186

ve hâtem yüzük, zümrüt yüzük, mercan tespih, kehribar imâme⁵⁸, arusek⁵⁹ kutu bulunmaktadır. Terekede güzel koku veren maddeler ile bunların konulduğu muhafazalar da zikredilmiştir. Bunlar arasında beş adet yasemen çubuğu, misk-i amber ve sim gülâbdan ve buhurdan yer almaktadır. Zikredilen bu eşyalar sayıca az olup doğrudan ziynet eşyası sayılabilecek mallar değildir. Mehmed Bahâeddin Efendi mal varlığını ziynet eşyaları dışındaki varlıklar üzerine kurmuştur.

8-Zirâî Ürünler, Yiyecek ve İçecek Maddeleri

Bu gruba Şeyh Bahâeddin Efendi'nin ambarlarında bulunan zirai ürünler dahil edilmiştir. Bu ürünlerin çeşit ve miktarı fazla değildir. Bu zirai ürünler Bahâeddin Efendi'nin sahip olduğu han ve değişik mahallelerdeki evlerinin mahzen ve ambarlarında muhafaza edilmektedir. Göktaşlı'daki evinin ambarında 1400 kuruş kıymetinde 182,5 ölçek hınta (buğday), bu evin yanındaki hanın ambarında 283,5 kuruş kıymetinde 37 ölçek hınta, Dilşikâr mahallesindeki mahzende 20 kuruş değerinde hınta bulunmaktadır. Buğday dışında zirai ürün olarak 5,5 kuruş kıymetinde 2,5 ölçek susam, 5,5 kuruş kıymetinde 7,7 ölçek darı, 724,5 kuruş kıymetinde 2.891 kıyye pembe (pamuk) kazağı, yine Dilşikâr mahallesindeki mahzende 138 kuruş kıymetinde 552 kıyye pembe kazağı yer almaktadır. İçilecek ve yenilecek madde olarak da duhan, Yemen kahvesi, darçın ve devâ-yı misk⁶⁰ zikredilmiştir. Bu bilgiler bu dönemde buğday, susam, darı, pamuk gibi zirai ürünlerin ekildiğini ve bunların ambarlarda muhafaza edildiğini göstermektedir.

9- Cariyeler ve Nakit Para

Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi vefat ettiği evinde bulunan nakit paranın miktarı 11.386 kuruştur. Bu miktar borçlar ödenmeden önceki 44.294,5 kuruşluk terekenin %25,7'sini oluşturmaktadır. Bu miktar terekenin gayrimenkullerden sonraki en büyük bölümünü oluşturmaktadır.

Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi'nin terekesinde her biri 150 kuruş kıymetinde üç adet câriye bulunmaktadır. Arab asıllı oldukları belirtilen bu câriyelerin adları Fâtıma, Zeyneb ve Şebboy'dur. Bahâeddin Efendi'nin üç adet câriyeye sahip olması o dönem için çok yadırganacak bir durum değildir. Zira, XVII. yüzyılda Manisa'da köle ve câriye alınıp satılabilmekte ve hali vakti yerinde olanlar bunları alıp işlerinde kullanabilmekte idiler. Arab asıllı köle ve cariyeler şehrin ileri gelenlerinin sahip olduğu şehre yakın yerlerdeki

⁵⁸ İmâme: Sigara ve çubuk başlarına takılan, çoğu kehribardan ağızlık; tespih başındaki daha uzun başlık. Abdülaziz Bey, *a.g.e.*, s. 507.

⁵⁹ Arusek: Yeşil ve pembe dalgalı bir nev' sedef ki tezyinatta kullanılır. Sâmi, *a.g.e.*, s. 934.

⁶⁰ Devâ-yı Misk: Güzel kokulu bir çeşit şeker helvası. Devellioglu, *a.g.e.*, s. 204.

çiftliklerde görev yapmaktaydı. Beyaz köle ve câriyeler ise daha çok hizmet köleliği ve ev içi işlerde kullanılmaktaydı. Sicillerde yer alan bilgilere göre, köle ve câriyeler daha çok Rus, Eflak, Boğdan, Gürcü Macar, Arab, Habeş ve Mora kökenli idi. Beyaz köleler siyah olanlara göre daha pahalıya satılmakta idi.⁶¹ Ekonomik olarak Bahâeddin Efendi kadar zengin olmasalar da Sivas Mevlevîhânesi şeyhlerinden de câriye sahibi olanlar vardı. Mesela, 1871 yılında vefat eden Sivas Mevlevî Şeyhi Mehmed Efendi'nin iki eşi yanında bir câriyesi bulunmakta idi.⁶² Yine Karaosmanoğlu Hacı Hüseyin Ağa'nın beyaz ve zenci olam üzere 34 adet cariyesi bulunmakta idi. Bu cariyelerin en ucuz 800 kuruş, en pahalı 2000 kuruş olduğu görülmüştür. Bunlardan dokuzu beyaz olup bunlar abaza ve cerkes kökenli diğerleri ise zenci aslıdır.⁶³ Onyedinci asır İstanbul tereke defterleri üzerine yapılan çalışmada, şeyh ünvanlı bir kişinin 800 akçe değerinde bir kölesinin olduğu görülmektedir.⁶⁴ Yukarıda verilen örnekler hali vakti yerinde olan kişilerin o dönem için evlerinde ve diğer işlerde çalıştırmak üzere yanlarında köle ve cariye bulduklarını göstermektedir.

10-Kitaplar

Terekelerde kitapların listelendiği yer her zaman aynı olmayıp çeşitli dönemlerde farklılıklar gösterebilmektedir. Erünsal, XVII. asırda kitapların başta, ortada, sonda, bazen de diğer eşyalarla birlikte yazılabildiğini, XVIII ve XIX. yüzyıllarda genellikle terekenin başında yazıldığını belirtmektedir. XX. yüzyılda ise gene bir düzensizlik sözkonusu olup terekenin değişik yerlerinde yazıldığını ifade etmektedir.⁶⁵ Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi'nin terekesi ise borçlardan hemen önce yani en sona yazılmıştır. Terekenin orijinalindeki bu düzeni bozmamak için kitaplarla ilgili değerlendirmeler son kısma bırakılmıştır. Ele aldığımız Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi'nin terekesinde 190 adet kitap bulunmaktadır ki bu az sayılmayacak bir miktarı ifade etmektedir. Zira, İstanbul'da 1604-1909 yılları arasında kitap ticareti ile uğraşan 186 sahaftan 89'unun elinde 190'ın altında, Edirne ve Bursa olmak üzere İstanbul dışındaki bazı şehirlere ait sicillerde rastlanılan 29 sahaf terekesinden 20'sinde 190'ın altında kitap bulunmaktadır.⁶⁶ Bu kişilerin kitap ticareti yapan kişiler oldukları düşünülürse Bahâeddin Efendi'nin sahip olduğu kitapların sayısının az olduğunu söylemek zordur. Bunun yanında İstanbul'da 1595-1668 yılları arasındaki 1003 terekeden

⁶¹ Mehmet Günay, "Manisa'da Köle ve Câriyeler", *Manisa Şehri Bilgi Şöleni, Bildiriler (29-30 Eylül 2005)*, Manisa: 2006, s. 295-96.

⁶² Demirel, *a.g.m.*, s. s. 254.

⁶³ Nagata, *a.g.e.*, s. 216-217

⁶⁴ Öztürk, *a.g.e.*, s. 208

⁶⁵ İsmail E. Erünsal, *Osmanlılarda Sabaflık ve Sabaflar*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2013, s. 319

⁶⁶ Erünsal, *a.g.e.*, s. 377-389, 393-394.

326'sında üçten fazla, Ruscuk'ta 1695-1786 yılları arasında 358 terekeden 16'sında ikiden fazla ve Sofya'da 1111 terekeden 46'sında ikiden fazla kitaba rastlanmıştır.⁶⁷Yine Afyonkarahisar din bilginlerinden Şeyh Receb Efendi'nin 3400 kuruşluk mal varlığı içinde toplam değeri 354 kuruş olan 127 kitap,⁶⁸ ve 1655 tarihli müderris Ahmed Efendi bin Mustafa'nın 66.098 kuruşluk terekesinde 61 adet kitap bulunmaktadır.⁶⁹Buna karşılık, Edirne'de 1598 tarihli 207.435 akçelik Şeyh Muslihiddin Efendi terekesinde⁷⁰ ve Demirci kazasında hangi tarikatın şeyhi olduğu belirtilmeyen Elhâc Şeyh Osman Efendi bin Mehmed'in 41.989 kuruşluk terekesinde bir tane bile kitaba rastlanmamıştır.⁷¹ Ulema sınıfı dışındaki kişilerin terekelerinde de kitaplara rastlanmaktadır. Mesela Manisa ayânlarından Pulad Mehmed Ağa'nın (ö.1806) konağındaki değişik odalarda sadece 81 kitaba⁷², Aydın muhassılı Abdullah Paşa'nın 1870 parça terekesinde ise sadece 42 parça kitaba rastlanmıştır.⁷³

Sıradan insanlara gelince, durum biraz daha farklılık göstermektedir. Osmanlı Devleti'nde halkın büyük bir kısmının elinde kitap bulunmamaktadır. Hatta, halkın büyük kısmının elinde inandığı dinin kitabı olan Kur'an-ı Kerim bile yoktur. Örnek vermek gerekirse, Demirci kazasında miktarı 500-10.000 kuruş arasında olan 37 tereke sahibinden sadece dördünde, 10.000 kuruş ile 25.000 kuruş arasında terekesi olan 23 kişiden dokuzunda, 25.000 kuruş ile 191.000 kuruş arasında terekesi olan 13 kişiden yedisinde Kur'ân-ı Kerim'e rastlanmıştır. Şahıslar yanında Manisa kütüphanelerindeki kitap sayıları hakkında bilgi verirsek Bahâeddin Efendi'nin sahip olduğu kitaplarının durumu daha iyi anlaşılacaktır. Mesela, Manisa'daki Nişancı Paşa Kütüphanesi'nde 1898'de 995, aynı tarihte Murâdiye Kütüphanesi'nde 2602, Çarşnığır Kütüphanesi'nde 1064, Akhisar Zeynelzâde Kütüphanesi'nde 1003 kitap bulunmaktadır.⁷⁴

Mehmed Bahâeddin Efendi'nin terekesinde çıkan çok sayıdaki bu kitapların Mevlevîhâne'ye ait olabileceği de düşünülebilir. Ancak Mevlevîhâne ile Göktaşlı mahallesi arasında belli bir mesafe olduğu düşünülürse bu kitapların şeyhin kendisine ait olmasını, Mevlevîhâne'de ayrıca kitapların bulunmasını düşünmek daha doğru gözükmektedir.

⁶⁷ Orlin Sabev, *İbrahim Müteferrika Ya Da İlk Osmanlı Matbaa Seriweni (1726-1746)*, İstanbul, 2006, s. 272, 275.

⁶⁸ Küpeli, "Afyonkarahisar...", s. 33-38

⁶⁹ Barkan., *a.g.e.*, s. 387-388

⁷⁰ Barkan, *a.g.e.*, s. 339-340

⁷¹ Gökmen, *a.g.e.*, s. s. 93-94, 98

⁷² Nagata, *a.g.e.*, s. 175

⁷³ Telci, "Aydın...", s. 214

⁷⁴ Sadık Karaöz, *Manisa İli Kütüphaneleri*, Ayyıldız Matbaası, Ankara: 1974, s. 22, 29, 36, 43.

Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi'nin terekisinde bulunan kitapların tefsir, hadis, fıkıh, akâid, tarih, tasavvuf, edebiyat, astronomi, felsefe, mantık, kelâm, dil gibi farklı alanlara ait olduğu görülmektedir. Kitaplardaki böyle bir dağılım daha çok ilmiye mensubu olan kadı, müftü, müderris, medrese öğrencileri, imam, hatip ve molla terekelerinde görülmektedir ki terekede mevcut kitaplar bu durumla benzerlik arz etmektedir.⁷⁵ Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi'nin terekisinde yer alan kitaplardan bazıları ilgili oldukları bilim dalları itibariyle aşağıda zikredilmiştir. Ancak bunlar dışında, konuları ve içerikleri tespit edilemeyen kitapların da bulunduğu unutulmamalıdır. Bu kitapların sayısı ve kıymeti çalışmaya ek olarak verilen tereke çevirisinde belirtilmiştir.

Kur'ân ve Cüzleri: Kalemîye Mushaf-ı Şerîf, Kalemîye En'am-ı Şerîf.⁷⁶

Tefsir Kitapları: Kalemîye Tefsîr-i Şerîf Nâkıs, Tefsîr-i Keşşâf, Hâşiye-i Keşşâf, iki cilt Ebu's-suûd Tefsiri ve Mecmûa-i Kavâidi't-Tefsîr.

Hadis Kitapları: Câmîu's-Sağir, Miftâhü'l-Künûz ve ismi belirtilmeyen bir hadis kitabı.

Fıkıh Kitapları: İbrahim Halebî, Molla Hüsrev'in iki cilt Dürer ve Gureri, ayrıca Molla Hüsrev, Menâr İbn-i Melek, Mecmau'l-Bahreyn, Mecmûa-i Ferâiz, Sadr-ı Şerîa, Kudûrî, Kuhistânî, Teâruzü'l-Beyyinât, Sirâciye-i Ferâiz, iki cilt Hizânetü'l-Fıkıh ve Şerh-i Fıkıh-ı Ekber, Harac-ı Ebu Yusuf, Câmîu'l-İcâreteyn, İstîâf fî Umûr-i Evâf.

Fetvâ Kitapları: Kâdîhân, Kâdîhândan bir cüz, cild-i sâni Kâdîhân, iki adet Fetâvâ-yı Abdurrahîm, Fetâvâ-yı Üskûbî, iki adet Fetâvâ-yı Ali Efendi, Behcetü'l-Fetâvâ, Fetâvâ-yı Ankaravî, Mecmau'l-Fetâvâ ve Merratü'l-Fetâvâ.

Gramer Kitapları ve Lügatlar: İbn-i Hâcib'in Arap gramerine ait Kâfiye'sine ait iki cilt Hâşiye-i Kâfiye, Birgivî'nin Avâmil ve Izharı, Avâmil Mu'ribi, Muğni'l-Lebîb, Lügat-ı Müntehab-ı Fâris ve Ahterî.

Tarih Kitapları: İki adet Tevârih-i Âl-i Osmân, Târîh-i Naîma, iki adet Târîh-i Mısır, Tarih-i Hindî ve Tarih-i Râşid Efendi.

Akâid Kitapları: Metn-i Akâid ve iki cilt Şerh-i Akâid.

Edebiyata Dair Kitaplar: Lübbü'l-Elbâb, Mustazraf, Ni'metullah, Pend-i Attâr, Teâruzü'l-Ebyât, Gencine-i Râz, üç adet Mesnevî-i Şerîf, iki adet Şerh-i Mesnevî, Dîvân-ı Sâib, Dîvân-ı Sâbit, Dîvân-ı Hâfız, Sâbit bi't-Türkî, Divân-ı

⁷⁵ Sabev, *a.g.e.*, s. 275-276.

⁷⁶ En'am-ı Şerîf: En'am suresi ile bazı meşhûr Kur'ân surelerini içine alan kitapçık. Abdülaziz Bey; *a.g.e.*, s. 492.

Feyz-i Hindî ve Zühre, Kasîde-i Bürde, Gülistân-ı Serverî, Şerh-i Gülistan-ı Serverî, iki cilt Şerh-i Bahâristan, Bostân, Ali Kudsi ve Tezkiretü's-Şuarâ.

Dinî ve Tasavvufî Kitaplar: Tezkiretü'l-Evliyâ, Gunye, Şerh-i Fusûs-ı (Hikem), Tarz-ı Dervişân, Minhâcü'l-Fukarâ, Menâkıb-ı Hazret-i Mevlâna, Tarîkat-ı Muhammediye, Münyetü'l-Musallî, Kitâbü'l-Helâl ve'l-Harâm ve Mev'iza.

Tıp Kitapları: Kitâb fi't-Tıbb, Lugat-ı Tıbb-ı Fârisî, İhtiyârât-ı Bedî.

Astronomi: Zîc-i Ulu, Mu'rib-i Zîc, Ali Kuşçu, Umdetü'l-Hey'et ve Usturlâb.

Mantık Kitapları: Tasdikât ve Tasavvurât, Şerh-i Fenâr üzerine, Risâle-i Ağdûdiye.

Felsefe: Tehâfîd.

Kelâm İlmi: İzâh fî İlm-i Kelâm.

Ansiklopedi Tarzı Kitaplar: Kitâbü'l-Hayevân.

Rüya Tabiri ve Büyü Kitapları: Hâbnâme-i Veysi Efendi, üç adet remil kitabı ve bir remil risâlesi, Şems-i Ma'ârif ve Vefk.

Mecmûalar: Mecmûa-i Ferâiz, Mecmûa-i Arûz, Mecmûa-i Resâil, Mecmûa-i Resâil Fi'l-Kutb, Mecmûa-i Ulûm-ı Şitâ, Mecmûa-i Fârisi, dört adet Mecmûa, Gülistan Mecmûa, Rûznâme Mecmûa, Ferîde Mecmûa.

Risaleler: Risale fi'l-Kutub, Risale, Risâle-i Fârisî, Risâle-i Kâdi.

Bunlar dışında Cihannümâ-yı Kâtib Çelebi,⁷⁷ Şakâiku'n-Nu'mâniye gibi çokça tanınan eserler de terekede bulunmaktadır. Bahâeddin Efendi'nin kitaplarının toplam kıymeti 797 kuruş olup bu miktar 44.294,5 kuruşluk toplam terekenin %1,7'sini oluşturmaktadır. İstanbul tereke defterleri üzerine yapılan çalışmada ise kitap sahibi kişilerin, sahip oldukları mal varlığı içinde kitaplarının değerinin %2.35 olduğu tespit edilmiştir.⁷⁸ Bahâeddin Efendi'nin terekesindeki kitapların değeri ise 1000 kişinin terekesi esas alınarak tespit edilen rakamın %0,5 daha altında gözükmektedir.

11-Müteveffâ Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi'nin Borçları ve Mirasının Vârislere Taksimi

⁷⁷ Bu eser "Cihannümâ-yı Kâtib Halîl" şeklinde yazılmış olsa da bunun Kâtib Çelebi'nin Cihannüması olduğunu kabul etmek daha doğru olacaktır. Burada bir yazım hatası olduğu anlaşılmaktadır.

⁷⁸ Öztürk, *a.g.e.*, s. 174

Bir terekenin üçüncü kısmını vefat eden kişinin teçhiz ve tekfin masrafları, vasiyeti gereği yaptığı bağışlar, borçları, mihrî, mahkeme harçları ve diğer harcamaları oluşturmaktadır. Bu borçlar terekeden ödenmeden mirasçılara mal taksimi yapılmazdı.

Mehmed Bahâeddin Efendi'nin borçlarını iltizam bedellerinden ödenmeyen paralar, değişik esnaflara olan borçları ve Konya'ya gönderilen sâîlere ödenen yolluklar oluşturmaktadır. Bu borçlardan bir kısmı üzerine aldığı iltizam bedelleri olup, Karakurt bedel-i iltizamından Ömer Efendizâde Abdurrahman Efendi'ye, damga emînlerine, Sabuncu bedeli iltizâmından Nakîbü'l-Eşrâf Seyyid Osman Efendi'ye, bedel-i iltizâmından ve dönümü-duhandan Edib Mustafa Efendi'ye gerekli ödemeler yapılmıştır.

Değişik esnaf gruplarından alınan eşyaların bedelleri ve alınan hizmetlerin karşılığında ödenmesi gereken borçlar da mevcuttur. Bu borçların kasap, mumcu, haffâf, keresteci, terzi, sarrâf, kazzâz, kürkçü, pazarcı, yağcı, deveci, karcı, şerbetçi, muytâb, tabîb ve nalbant gibi esnaflara ait olduğu görülmektedir. Alacaklı olan bu esnaflardan bir kısmı ise gayrimüslimdir. Bunlar dışında, Konya'ya, İzmir'e ve İstanbul'a gönderilen sâîlere verilen yol paraları, yetimler için yapılan masraflar, evin zaruri ihtiyaçları için ve tamir edilmesi gereken yerler için ödenen paralar, Câmî-i Kebîr mürtezikasına Şevvâl ayında verilen ücretler, aynı câmî için alınan zeytinyağı bedelleri, Mevlevîhâne hatîbine Şevval ayında verilen aylıklar ve kiralanan tarlalara ödenen icârlar yer almaktadır.

Yukarıda belirtilen borçlar yanında teçhîz, tekfîn ve kefâretleri için 172 kuruş, resm-i kısmet-i âdî için 1107,5 kuruş, kethüdâiye, kâtibiye ve çukadâriye için 100'er kuruş, harc-ı hücec için 98 kuruş, hüddâmiye ve dellâliye için 66'şar kuruş, muhzırâne için 10 kuruş ve kaydiye için 2,5 kuruş ödenmiştir. Mehmed Bahâeddin Efendi'nin borçlarının tamamı için 8.489,5 kuruş ödenmiştir. Bu miktar 44.294,5 kuruşluk terekeden çıkarıldığında geriye 35.805 kuruş kalmıştır. Mehmed Bahâeddin Efendi'nin borçlarının toplam tereke içindeki payı ise %19,1'dir. Bu durum Şeyh Mehmed Bahâeddin Efendi'nin mal varlığının 1/5'inin borçlara ayrıldığını gösterir. Borçlardan geriye kalan 35.805 kuruşun 14.322 kuruşu sulbi sağır oğlu Şeyh Ahmed Efendi'ye, 14.322 kuruşu câriyesinin karnındaki çocuğa ve 7.161 kuruş sağır kızı Sâime'ye hisse olarak dağıtılmıştır.

Sonuç

Tarih boyunca devlet adamlarının ve toplumun önde gelen kişilerinin hayatları ve bir o kadar da geride bıraktıkları malları merak konusu olmuştur. Bu merakın bir parçası olarak Manisa Mevlevîhânesi şeyhlerinden Mehmed Bahâeddin Efendi'nin terekesi çalışmamıza konu olarak seçilmiştir. Bahâeddin

Efendi, XVII yüzyıl ortalarından itibaren Manisa Mevlevîhânesi'nde şeyhlik yapan Çelebiler soyundan gelmektedir. 1771 yılında vefat eden Mehmed Bahâeddin Efendi, geride pek de iyi bir şöret bırakmamış, zaman zaman kanunsuz ve haksız işlere karışmış ve hakkında İstanbul'a şikayetler yapılmıştır. Vefatından bir yıl önce hakkında İstanbul'dan Manisa nâibliğine evâil-i Şaban 1183 tarihinde bir hüküm gönderilmiştir. İlginçtir ki bu belgede kendisinden "zâlim" diye söz edilmektedir. Bu hükümde bir mevlevî şeyhinin belde müftüsü ile işbirliğinden söz edilmekte ve müderrisliğini zulüm vasıtası olarak kullandığı belirtilmektedir.⁷⁹

Terekesindeki alacaklarına ve borçlarına dair kayıtlara bakıldığında Manisa ve çevresindeki kazaların mukataalarını iltizama aldığı görülmektedir. Bahâeddin Efendi'nin bu iltizamlar sayesinde gücünü artırdığı ve bu sayede zenginleştiği anlaşılmaktadır. Mehmed Bahâeddin Efendi zengin bir şeyhtir. Zira terekesinde daha çok, zengin kişilerin terekelerinde görülen kürk, fazlaca at ve silah takımları ve kitaplar bulunmaktadır. Yine Bahâeddin Efendi'nin ev içi yaygıları arasında hayli seccâde bulunmaktadır. Bu seccadeler içinde kıymetli saf seccadeler ve uşak halıları yer almaktadır. Yine varlıklı insanların terekelerinde gördüğümüz câriyeye Bahâeddin Efendi'nin terekesinde de rastlanmaktadır. Terekede üç adet Arap asıllı câriye bulunmaktadır. Mehmed Efendi'nin bunlardan biri ile karı koca hayatı yaşadığı mirasdan pay alanlara dair verilen bilgilerden anlaşılmaktadır. Câriyelerin her birisi için 150'şer kuruş fiyat takdir edilmiştir. Beyaz asıllı cariyelerin fiyatları ise Arap ve zenci asıllı olanlara göre daha yüksektir.

Terekenin en önemli yönlerinden birini içinde kitaplar oluşturmaktadır. Terekede 190 civarında kitap mevcut olup bu azımsanmayacak bir rakamdır. Kitapların sayısı kadar çeşitliliğinin ve bilim dallarına göre dağılımının yerinde olduğunu söylemek mümkündür. Zira bu kitaplar içerisinde hemen hemen her bilim dalından kitap bulunmaktadır. Bunun yanında bu kitapların alanlarında tanınmış eserler olması da dikkat çekicidir. Mehmed Bahâeddin Efendi'nin terekesinde yer alan kitaplardan Tarih-i Mısır, Cihannümâ, Târih-i Naîma, Târih-i Râşid Efendi gibi kitapların müteferrika matbaasında basılan kitaplar olduğu görülmektedir.⁸⁰ Terekede geçen kitapların tefsir, hadis, fıkıh, tarih, edebiyat, astronomi ve astroloji, tıp, mantık, felsefe, kelim, tasavvuf ve dil ile ilgili alanlarda olduğu görülmektedir. Belirtilen bu alanların herbirinde birden fazla eserin olduğu ve kitapların belli bir alanda yoğunlaşmadığı görülmektedir.

⁷⁹ *Manisa Şer'iyye Sicili*, No. 216, s. 52-53

⁸⁰ Sabev, *a.g.e.*, s. 292-293

Kaynakça

- Abdülaziz Bey; *Osmanlı Âdet, Merâsim ve Tâbirleri*, 2, (Yay. Kâzım ARISAN ve Duygu ARISAN GÜNAY), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul: 1995.
- ACUN, Hakkı, "Manisa Mevlevîhânesi", *IX. Vakıf Haftası Kitabı*, Ankara: 1992, s. 109-113.
- ACUN, Hakkı, *Manisa'da Türk Devri Yapıları*, Türk Tarih Kurumu, Ankara: 1999.
- ARSEVEN C. Esad, *Sanat Ansiklopedisi*, C. III, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul: 1950.
- ARTAN, Tülay, "Terekeler Işığında 18. Yüzyıl Ortasında Eyüp'te Yaşam Tarzı ve Standartlarına Bir bakış: Orta Halliğin Aynası", *18. Yüzyıl Kadı Sicilleri Işığında Eyüp'te Sosyal Yaşam*, (Ed. T. ARTAN), İstanbul, Tarih Vakfı, 1998, s. 49-64.
- BARKAN, Ö. Lütfi, "Edirne Askerî Kassâmına Ait Tereke Defterleri", *Belgeler*, C. III, S. 5-6, 1996.
- ÇADIRCI, Musa, "Hüseyin Paşa'nın Terekesi (30 fotokopi ile)" *Belgeler*, C. XI, S. 15 (1986), s. 145-164.
- DEMİREL, Ömer, "Sivas Mevlevîhânesi ve Mevlevî Şeyhlerinin Sosyal Statülerine Dâir Bâzı Tespitler", *Vakıflar Dergisi*, C. XXV, Ankara: 1995, s. 251-255.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük*, Aydın Kitabevi, Ankara: 2010.
- DOĞRU, Halime, "Öldürülen Hacı-Oğlu Pazarı Ayanı Sarıkoğlu ile Adamlarının Muhallefatı ve Tasfiyesi", *Uluslararası Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi Türk-Bulgar İlişkileri Sempozyumu, 11-13 Mayıs 2005, Bildiriler Kitabı*, Osmangazi Üniversitesi, 2005, s. 157-169.
- EMECEN, M. Feridun, "Saruhanoğulları ve Mevlevîlik", *Tarihin İçinde Manisa*, Manisa Belediyesi Kültür Yayınları I, Manisa: 2007, s. 49-64
- EMECEN, M. Feridun, "Ayan ve Muhallefatı: Karaosmanoğlu Hacı Mustafa Ağa", *CIEPO, Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Araştırmaları Uluslararası Komitesi XIV. Sempozyumu Bildirileri*, 18-22 Eylül 2000, Çeşme, (Ed. Tuncer BAYKARA), Ankara, TTK, 2004, s. 141-148.
- ERCAN, Yavuz, "Bir Ayanın Muhallefatı: Havza ve Köprü Kazaları Ayanı Kör İsmailoğlu Hüseyin (Muhallefât Olayı ve Terekenin İncelenmesi)", *Belleten*, C. XLI, S. 161, 1977, s. 41-78;
- ERÜNSAL, İsmail E, *Osmanlılarda Sabaflık ve Sabaflar*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2013.

- Enliya Çelebi Seyahatnamesi*, 2, Yapı Kredi Yayınları, (Haz. Yücel DAĞLI, Seyit Ali KAHRAMAN, Robert DANKOFF), İstanbul: 2011.
- GÖKMEN, Ertan, *Tanzimat'tan II. Meşrutiyet'e Demirci Kazası*, Demirci Belediyesi Yayını, Akademi Ajans, İzmir: 2007.
- GÖLPINARLI, Abdülbâki, *Mevlâna'dan Sonra Mevlevîlik*, İstanbul: 1983.
- GÜNAY, Mehmet, "Manisa'da Köle ve Câriyeler", *Manisa Şebri Bilgi Şöleni, Bildiriler (29-30 Eylül 2005)*, Manisa: 2006, s. 293-297.
- GÜNAY, Mehmet, *XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında Manisa'nın Sosyal ve Ekonomik Durumu (1650-1675)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul: 2000.
- İNALCIK, Halil, Osmanlı İdare, Sosyal ve Ekonomik Tarihiyle İlgili Belgeler: Bursa Kadı Sicillerinden Seçmeler: III. Köy Sicil ve Terekeleri. *Belgeler*, C. XV, S. 19 (1993), s. 23-168.
- KARADANIŞMAN, Keşfi, *Manisa Tarihi Eser ve Kitabeleri*, Manisa: Tarihsiz.
- KARAÖZ, Sadık, *Manisa İli Kütüphaneleri*, Ayyıldız Matbaası, Ankara: 1974.
- KIVRIM, İsmail, "Kilis ve A'zaz Voyvodaları Daltaban-zâde Mehmed Ali Paşa ve Muhallefâtı" *Otam*, S. 24, 2008, s. 147-174.
- KÜÇÜK, Sezai, "Manisa Mevlevîhânesi", *Manisa Araştırmaları 2*, Celal Bayar Üniversitesi Manisa Yöresi Türk Tarihi ve Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi, Manisa: 2002, s. 15-21.
- KÜPELİ, Özer, "Afyonkarahisar Din Bilginlerinden Şeyh Receb Efendi'nin Terekesinde Yer Alan Kitaplar", *Taşpınar*, S. 1, Yıl. 1 1999, s. 33-38.
- KÜPELİ, Özer, "Yenişehir (Bursa) Âyânı Sarıcaoğlu Osman Ağa ve Muhallefâtı" *History Studies*, 3/3, 2011, s. 245-263;
- NAGATA, Yuzo, *Tarihte Ayanlar Karaosmanoğulları Üzerine Bir İnceleme*, Türk Tarih Kurumu, Ankara: 1997.
- NAGATA, Yuzo, "Karaosmanoğlu Hacı Hüseyin Ağa'ya Ait Tereke Defteri" X. Türk Tarih Kongresi, (Ankara 21-25 Eylül 1981), *Kongreye Sunulan Bildiriler*, C. II, Ankara, 1988, s.1055-1063.
- ÖZCAN, Tahsin, "Muhallefât", *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 30, Türkiye Diyanet Vakfı Yayını, İstanbul: 2005, s. 406-407.
- ÖZÇELİK, Tarık " Yeniçeri Ağası Köse Mehmed Ağa ve Muhallefâtı", *History Studies*, C. 5, S. 1, Ocak 2013, s. 287-310
- ÖZDEĞER, Hüseyin, *1463-1640 Yılları Arasında Bursa Şebri Tereke Defterleri*, İstanbul, 1995.
- ÖZTÜRK, Said, *Askeri Kassama Ait Onyedinci Asır İstanbul Tereke Defterleri*, OSAV, İstanbul, 1995.

- PAKALIN M. Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. II, III, MEB, İstanbul: 1993.
- SABEV, Orlin, *İbrahim Müteferrika Ya Da İlk Osmanlı Matbaa Serüveni (1726-1746)*, İstanbul, 2006.
- Şemseddin Sâmî, *Kâmûs-ı Türkî*, Dersaadet: 1317.
- SAVAŞ, Saim, "Sivas Valisi Dağıstani Ali Paşa'nın Muhallefatı: XVIII. Asrın Sonunda Osmanlı Sosyal Hayatına Dair Önemli Bir Belge", *Belgeler*, C. XV, Sayı 19, 1993, s. 249-290.
- TANRIKORUR, Barihüda, "Manisa Mevlevîhânesi", *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 28, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara: 2003, s. 1-3.
- TELCİ Cahit, "Aydın Muhassılı Abdullah Paşa ve 1148 (1735) Senesinde Zaptedilen Muhallefatı" *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XV, 2000, s. 199-219.
- TELCİ, Cahit, "Turgutlu Voyvodası Seyfi-zâde Es-Seyyid Halil Ağa'nın 1791 Senesinde Müsadere Edilen Muhallefatı", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XXII/1 Temmuz 2007, s. 173-216.
- TELCİ Cahit, "Muhassılın Serveti: Aydın Muhassılı Abdülbaki Paşa'nın 25 Temmuz 1697 (6 Muharrem 1109) Tarihli Muhallefatı", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XXVI/2, Aralık 2011, s. 551-576.
- TEZCAN, Nuran, "Manisa Mevlevîhânesi", *Osmanlı Araştırmaları*, C. XIV, İstanbul: 1994, s. 185-193.
- ULUÇAY, M. Çağatay, *Sarubanoğulları ve Eserlerine Dair Vesikalar I*, Resimli Ay Matbaası, İstanbul: 1940.
- ULUÇAY, M. Çağatay, *Sarubanoğulları ve Eserlerine Dair Vesikalar II*, Marifet Basımevi, İstanbul: 1946.
- ULUÇAY, M. Çağatay, *Manisa Ünlüleri*, Lise Matbaası, 1946.
- Manisa Şer'iyye Sicili, No: 216, 217.

Ek-1 Manisa Mevlevîhânesi Şeyhi Mehmed Bahâeddin Efendi'nin Terekesinin Transkripsiyonu.⁸¹

Medîne-i Mağnisa'da Göktaşlı mahallesinde sâkin iken bundan akdem vedâ-ı 'âlem-i fânî eden Mevlevî Şeyhi Bahâeddin ibn-i Eş-şeyh Osmân Efen-

⁸¹ *Manisa Şer'iyye Sicili No: 217*, s. 43-51. Not: Terekede okunuşunda şüphe duyulan kelimelerden sonra "?", hiç okunamayan kelimelerin yerine ise "... " konulmuştur. Kelimelerin başka araştırmacılar tarafından okunma ihtimali düşünülerek terekenin orijinali Ek-2'de verilmiştir.

di'nin verâseti sulbi sağîr oğlu Şeyh Ahmed Efendi ve sulbiye-i sağîre kızı Sâ'ime'ye ve ümm-i veledinin hamli-i zâhirine münhasıra olduğu lede's-şer' zâhir ve nümâyân olduktan sonra sağîrûn-ı mezbûrunun dâileri kibel-i şer'den mensûb-ı vasîleri Dervîş Ahd Efendi ma'rifeti ve bi-ma'rifet-i şer' tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-'arîzati's-şer'iyye tevzî ve taksîm olunan muhallefâttdır ki ber-vech-i âti zikr olunur. Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmis min zi'l-hiccet-i's-şerîfe li-sene erba'a ve semânîn ve mie ve elf (5 Zilhicce 1184/22 Mart 1771).

Shf	Miras Olarak Kalan Mallar	Birimi	Guruş	Pâre
43	Kalemiye Muhhaf-ı Şerîf		50	
43	Hâriciye ve dâhiliye mülk menzil der-mahalle-i mezbûr (Göktaşlı)		5000	
43	Kasr der-mahalle-i Sakalar		2000	
43	Han der-kurb-ı menzil		3000	
43	Sığır Alanı'nda fırın ma'a değirmen		900	
43	Meyhâne bir bâb Sûk-ı Sabbâğan		600	
43	Menzil der-mahalle-i Ali Ağa		350	
43	Dükkân-ı düğmeci	1 Bâb	100	
43	Menzil ve meyhâne der-mahalle-i Ali Ağa		350	
43	Dükkân-ı semerci der-Sûk-ı Mağnisa		350	
43	Dükkân-ı mücellid		200	
43	Arsa-i hâliye der-Sûk-ı Mağnisa		250	
43	Rub' hisse değirmen der-kurb-ı Karaoğlanlı		100	
43	Menzil der-karye-i Karaoğlanlı		100	
43	Kahvehâne der-mahalle-i Câmi-i Kebîr		100	
43	Harâbe kiremidciyân kârhânesi		600	
43	Dükkân-ı kalaycı der-kurb-ı Hamam Çelebi?		120	

43	Hadîka-i Kavaklı Bağı		400	
43	Hadîka Yağcı Kadioğlu		300	
43	Hadîka der-kurb-ı Kuru Çeşme		400	
43	Sülüs-ü erbâ' hisse der-hadîka-i Katırcıoğlu		300	
43	Sığır Alanı'nda bakkâl dükkânı		50	
43	Def'a hadîka Kavaklı		400	
43	Kadife Yasdık	14	70	
43	Çuka müsta'mel mak'ad	4	40	
43	Kebîr minder	4	40	
43	Zâr câm perdesi		15	
43	Kapu perdesi		15	
43	Köşe Yasdığı	20	5	
43	Köşe şiltesi	1	3	
43	Uşak kalıçesi	1	30	
43	Cenaze pîştakta		3	
43	Bakır mangal ve tahta		5	
43	Kebîr gügüm		6	
43	Kebîr şerbet ibriği		3	
43	Sağîr ve kebîr kahve ibriği		3	
43	Fincan Kütahya ve tebsi		1,5	
43	Evâni-i Nühâsiye	120 Kıyye	120	
43	Köşe şiltesi	1	3	
43	Çuka çakşır		3	

43	Şâlî çakşır		6	
43	Beledî yasdık		10	
43	Şilte		5	
43	Pıştahta	1	3	
43	Mangal	1	4	
43	Def'a kapu perdesi	2	4,5	
43	Def'a kadîfe yasdık	10	25	
43	Def'a minder	2	9	
43	İhrâm ve mak'ad (2)		3	
43	Minder şiltesi	1	1	
43	Köhne Mısır hasırı		1	
43	Şâm ibriği		5	
43	Arab câriyesi be-nâm Fâtıma		150	
43	Arab câriyesi be-nâm Zeyneb		150	
43	Arab câriyesi be-nâm Şebboy		150	
43	Derûn-ı menzilde der-anbar hınta	Ölçek 1400	182,5	
43	Kütahya kâsesi		0,5	
43	Parça sandal germsûd		2	
43	Sim dîvît		20	
43	Destmâl		3,5	5
43	Sandal boğça	5	3	14
44	Zümrüd taklîdi küpe		6	10
44	Sanduka dîvît		11	

44	Şâm bıçağı	1	25	
44	Su samuru mâi kablı kürk		50	
44	Al şâli kablı sincab kürk		30	
44	Mâi keremsud kablı kakum kürk		40	
44	İbrişim saçaklı seccâde		20	
44	Çuka biniş		8	
44	Sarı çiçekli kaftan	1	10	
44	Sarı çiçekli entâri	5	5	
44	Tüfenk		20	
44	Mum sağrası?		0,5	
44	Mısır futası		1	
44	Mercân tesbîh		5,5	
44	Don ve gömlek		5,5	
44	... ..	1	8	
44	Uçkur ve havlu		4,5	
44	Zümrüd yüzük		30	
44	Sim vezne		31	
44	Yemeni değirmi		6,5	
44	Gömlek	3	12	
44	Çiçekli kaftan	1	11	
44	Def'a çiçekli	Tob 1	12	
44	Mor çiçekli kaftan	1	12	
44	Altun gerdâniye		10,5	

44	Sim yıldızlı raht		150	
44	Şişhâne tüfenk	1	73	
44	Sim kınlı kılıç		50	
44	İşlemeli şâli at ...		23	
44	Müsta'mel yorgan	20	4	
44	Döşek		15	
44	Müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin derûn-ı menzilinde zuhûr ve bedesten'e vaz' olunan icmâl-i nukûdu		11386	
44	Kutni döşek	2	10	
44	Uşak kilîmi	1	15	
44	Kalemiye En'âm-ı şerîf		5	
44	Karaköy Sûku'nda vâki' nısf hisse yağhâne		300	
44	Bakâyâ-yı öşr ve tımarhâ-yı Kenisa ve Sabuncu ve Kızıl Ya'kûblu ve Kepenek? Alanı ve Demir Kazgân		320	
44	Müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin Kâtîb Halîl Efendi zimmetinde zuhûr eden		243	
44	Def'a kapu perdesi		3,5	
44	At çulu		1,5	
44	Dürbin		1	2
44	Müteveffâ-yı mezbûrun Kasaba-i Turgudlu voyvodasında zuhûr eden bedel-i iltizâm-ı tımarıdan makbûz		361	
44	Müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin ba'de'l-müzâyede ba'zan furuht ve ba'zan veresi yedlerinde ibkâ olunan terekesidir ki ber-vech-i âti zikr olunur.			
44	Kebîr câdir ve tozluk		104	

44	Def'a sim vezne		15	5
44	At gâsiyesi ve göm(n)lek		9	10
44	Karsak kürk		31	4
44	Def'a câdır		36	4
44	Sim kabzalı raht ve reşme		120	
44	Sim ma'cun hokkası ve sim tas		31	
44	Panzehir		40	
44	Musanna' sağır piştov	2	35	
44	Yâsemen çubuğu	2	20	
44	Zerdevâbdan kürkü	1	14	
44	Sim tas		22	
44	Sim sâat	1	37	10
44	Simli Gaddâre		30	
44	Kontuş nâfe kürk		13,5	10
44	Sim gülâbdan ve buhurdan		38,5	10
44	Sağır dürbin		2,5	
44	Sim balık		22	
44	Sim bilezikli piştov kubur		40	
44	Sincabdan kürkü	1	32	
44	Def'a câdır		18	
44	Def'a yasemen çubuğu		2	2
44	Simli keçe çubuk	2	12	
44	İhrâm		17	

44	Simli topuz	1	8	
44	Germeşik çubuğu	10	1,5	
44	Def'a seccâde		53	
44	şişhâne tüfenk	1	20	
44	Darçın çiçekli kutu		2	
44	Âyine		2,5	
44	Akçe kîsesi		3	
44	Kehribâr imâme	2	6,5	
44	Musaddef pîştahta		7,5	
44	At gâşiyesi göm(n)lek		19	
45	Sim kemer raht reşme		175	
45	Def'a yâsemen çubuğu		4,5	
45	Simli keçe çubuk	1	4	
45	Cedîd kadife		14,5	
45	Yasdık yüzü		3	
45	Cedîd seccâde		17	
45	Def'a tüfenk		9,5	
45	Billur fânus		3	
45	Piştov kubur	Çift 2	23,5	
45	Çuka biniş		11,5	
45	Fağfûr fincan		1	10
45	Def'a dürbin		16	10
45	Âsumânî çizme	2	1	

45	Def'a dürbin		2,5	
45	Zerdevâbdan kürkü		50	5
45	Def'a piştov	Çift 1	28	
45	Arûsek kutu		1	5
45	Ferâce yenli karsak kürk		87	10
45	Def'a piştov	Çift 1	15	
45	Çuka kapûd		33	
45	Üzengi		5	
45	Yâsemen çubuğu		11	
45	Karsak cebe kürk	1	17	
45	Kuşak ve tarak kîsesi		6,5	
45	Def'a ihrâm		6,5	
45	Samur ferâce yenli kürk		142	
45	Kakum cebe kürk		25,5	
45	Def'a üzengi		3	11
45	Şişhâne tüfenk		32,5	
45	Kaşık	Deste 2	2	
45	Seccâde sâf		5	6
45	Çuka yedek örtüsü		4,5	
45	Beyaz kabzalı bıçak	1	25	5
45	Def'a fağfûr fincan	5	1	17
45	Ceviz zarf	2	1	11
45	Hâtem yüzük	2	3,5	

45	Bakır matara		2	10
45	Musanna' lüle		2	
45	Def'a lüle		1	
45	Hoşâb kaşığı	Deste 1,5	4	
45	Def'a kaşık	Deste 2	2	
45	Korade? musaddef dîvât ve pîštahta		6	
45	Çubuk gümüşî		2,5	
45	Yemen kahvesi		2	
45	İbrişim raht	1	3	6
45	Kilim		5,5	
45	Halâl (bez) Cedîde		1,5	
45	Frengi bâl mumu		0,5	
45	Fırışka?		0,5	
45	Tırnak makası ve köhne kîse		2	
45	Kırmızı şilte		1	12
45	Def'a seccâde		15	5
45	Def'a seccâde sâf		8	
45	Simli keçe çubuk		4	
45	Başlık ve yağmurluk kebesi		1,5	12
45	Çuka biniş		7	
45	Simli hamâil ve kilid?		14	3
45	Kaşık	Deste 2	2,5	3
45	Fağfûr fincan		8	

45	Gezi tob		15	
45	Darçın mizbai?		0,5	6
45	Âbâdi kağıd		2,5	10
45	Bağa kutu		3	
45	Şam'dân	2	5,5	
45	Futa ve havlu		1,5	10
45	Def'a musanna lüle		1,5	
45	Misk		2	
45	Def'a a'lâ seccâde		30	10
45	Mest bâbuç		2	
45	Pirinç tebsi ve kutu		1	
45	Musaddef pîştakta		1	
45	Şilte		4,5	
45	Def'a cedîd seccâde	2	38,5	
45	Aykır kolanı		2	
45	Futa		2,5	10
45	Barud kapağı		4	
45	Çiçekli entâri		4,5	10
45	Sarı çizme		2	
45	Def'a kaşık	Deste 2	1,5	11
45	Kahve futası		2,5	
45	Def'a mest bâbuç		1	6
45	Bogasi	Tob 2	2,5	9

45	Cedîd sarık		13	
45	ûd	Direm 33	19,5	
45	Leğen, ibrik		4,5	
45	Kutu ve tas		1,5	
45	Macankora? ve Tensûh		2	
45	Sim kile		3	
45	Mum sağrası?		2,5	15
45	Çuka şalvar		3,5	10
45	Def'a seccâde		24,5	
45	Kubûr-ı divîd		0,5	
45	Mest bâbuş		1	12
45	Boy âyine		1,5	
45	Mısır futası		1	5
45	Musanna' toprak zarf		1	11
45	At gönlüğü		13,5	10
45	Sim zarf ve süzğü		12	10
46	Def'a fağfûr fincan		1	
46	Şâlî	Arşun 12	12	12
46	İstanbul şalı		8	
46	Cizme		1	
46	Bakır fener		3	14
46	Kutu		1	12
46	Mâverdi? ûd		11	

46	Def'a şam'dan		2,5	10
46	İşleme duhân kîsesi		1,5	17
46	Kırmız		1,5	
46	Def'a kutu		1	11
46	Anber	Miskal 6	6	12
46	İstanbul kağıdı		3	1
46	Def'a kilîm		7	11
46	Anberdan		1	14
46	Çifte tüfenk	1	10	2
46	Def'a Lüle	2	1,5	
46	Penbe şilte	3	11	11
46	Def''a kilîm		4	7
46	Nühas şerbetî		2	10
46	Devâ-yı Misk		1	2
46	Pirinç mangal		30	
46	Tuzluk ve kubûr		1	
46	Kırmız ma'cûnu		1	7
46	Bez pencere perdesi		1	17
46	Bâdem yağı		1	14
46	Harâr ve heğbe		2,5	9
46	Cam fânus		3	
46	Def'a minder	4	1,5	10
46	Def'a minder ve yasdık		1,5	10

46	Def'a yasdık		10	
46	Def'a yasdık		15	
46	Def'a yasdık	6	15	
46	Def'a ihrâm		2	5
46	Köşe yasdığı		4	
46	Sîne kebus? celî?		0,5	
46	Kadife yasdık	12	45	9
46	Teneke duhân nâyilesi (kamış)	31	0,5	
46	Bez perde	4	1	
46	Selanik keçesi		12,5	8
46	Def'a yasdık	6	14	
46	Tombak zarf	4	4	
46	Billur kâse		1,5	
46	Devâ-yı misk		1,5	
46	Duhân		4	
46	Boğça sandal		3	
46	... ma'cunî sağır minder		1	7
46	Kavanoz ve ma'cun iskemle ve mikrâs ve hurma çekirdeği		1	16
46	Nısf kilîm şilte ve yasdık		4,5	5
46	Parça keremsûd?		1	10
46	Ağız tûfengi		2	
46	... ma'cûnu ve fiyûm?		1	
46	Lavrine?		3,5	

46	Def'a çuka mak'ad		17	17
46	Def'a minder		23	13
46	Mest bâbuş		1	
46	Meşinli harâr		9,5	
46	Def'a kapu perdesi		2,5	
46	Def'a minder		9,5	
46	Def'a fânus	1	1	
46	Billur kâse ve bardak		1	
46	Kütahya bardağı ve gülâb		1	
46	Kaba ihrâm		2,5	
46	Kahve	Kıyye 28,5	66	15
46	Müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin hanında der- anbar hınta	Ölçek 37	283,5	10
46	Kebîr yasdık	12	17,5	
46	Minder	3	13,5	
46	Def'a kilîm		1,5	15
46	Kovan	7	25	
46	Burunlu şerbet tâbesi		1,5	
46	Billur bardak ve duhân kutusu		1	
46	Def'a yasdık		11	6
46	Def'a minder		8	
46	Köhne şilte	1	2	
46	Pencere perdesi		0,5	
46	Def'a minder		3,5	10

46	Köhne ihrâm		3	
46	Def'a köhne ihrâm		3,5	
46	Penbe köşe yasdık	2	3,5	
46	Eğer	Aded 1	3,5	
46	Bakır tebsi	2	3	12
46	Saçaklı asumânî çizme		10	
46	Def'a seccâde	1	2,5	
46	Alaca	Tob 1	1,5	
46	Kılıç		90	
46	Şişhâne tüfenk		73	
46	Sim raht		62	
46	Ahmed Beşe'den hatab bahâ		25	
46	Kavanoz ve kupa lüle		0,5	
46	Değirmenci Mehmed Ağa'dan hınta bahâ		36	
46	Bodur kefereden kürk bahâ		150	
46	Bandırma'dan Bakkal oğlu yediyle görü- len		165	
46	Manisa mevcûd duhâncılarından bedel-i duhân bahâları	Kıyye 179	66,5	
46	Susam	Ölçek 2,5	5,5	
46	Darı	Ölçek 7,5	5,5	
46	Penbe kozağı	Kıyye 2891	724,5	10
47	Dilşikâr mahallesinde der-mahzen penbe kozağı	Kıyye 552	138	10
47	Mahzen-i mezkûrda hınta	Ölçek (silik)	20	10

47	Dişi deve torum		152	10
47	Erkek deve bahâ		267,5	
47	Kazmalızâde kır at	Re's 1	95	
47	Al tüvlü at	Re's 1	126,5	
47	Kır tüvlü at	Re's 1	113	10
47	Merkeb	Re's 1	6,5	5
47	Doru bârgir	1	15	
47	Koca kır at	Re's 1	30	
47	Tayfur Beğ kır atı		27	
47	Ebreş (benekli) kır at	1	34	10
47	Def'a doru bârgir		18,5	18
47	Def'a doru bârgir	Re's 1	11,5	10
47	Def'a doru bârgir		7	5
47	Deve? bârgiri		18	
47	Kır tay	Re's 1	18,5	
47	Erkek deve maya?	6	433,5	
47	Kara sığır ineği	6	36	
47	Kara sığır tosunu	3	19,5	
47	Kara sığır danası	Re's 6	12,5	
47	Câmus ineği	Re's 1	29	
47	Kara Ali karyesinde mevrû' buğday	Dö- nüm 15	45	
47	Karamânî Çiftliği'nde inek	4	50	
47	Çiftlik-i mezkûrda tay	1	10	

47	Çiftlik-i mezkûrda düğē	2	20	
47	Çiftlik-i mezkûrda dana		7	
47	Karaoğlanlı ağılında koyun	100	300	
47	Selimşahlar ağılında koyun	200	600	
47	Selimşahlar karyesinde inek	8	80	
47	Karye-i mezbûrda (silik)		30	
47	Karye-i mezbûrda düğē	2	10	
47	Ve kara sığır öküzü	1	15	
47	Karye-i mezbûrda câmus öküzü		20	
47	Kısarak	Re's 2	30	
47	Taze dana	Re's 3	6	
47	Kakum ferâce kürk		55	
47	Müsta'mel cebe kakum kürk		4,5	16
47	Mor köhne şâlî biniş	1	5	4
47	Kırmızı şâlî biniş	1	5	
47	Vaşakdan kürkü		52	
47	Zerdeva kürk		52	
47	Karanfilli ced'd sof		5	
47	Beyaz şâlî biniş		5	3
47	Mor sof		4	
47	Manisa ahâli zimmetlerinde olub bundan akdem defter-i tevezâ idhâl		1482	
47	Polad Mehmed Ağa'nın çiftlik kethüdâsı İbrâhim zimmetinde gayr-i ez-teslîmât		126	
47	Kasabalı Kesîm Ahmed Ağa zimmeti'nde tımâr bedel-i iltizâmından		185	

47	Menemen Voyvodası Mehmed Emin Ağa zimmetinde Doğancı Oğlu Elhâc İbrâhim yediyle	315	
47	Menemen damgası ve tahmîs mukâbelesi bedel-i iltizâmından Menemenli Elhâc Yusuf Ağa zimmetinde bâkî	100	
47	Sırt Köyü Ağası Mahmûd Ağa zimmetinde	67	
47	A'vâsiyâkî? Hasan Ağa zimmetinde Hâşim Efendi Tımârî bedel-i iltizâmından bâkî	312	
47	Gördüslü Müderriszâde zimmetinde duhân gümrüğü bedel-i iltizâmından bâkî	47	
47	Saraçlızâde Mehmed Ağa zimmetinde tımâr bedel-i iltizâmından gayr-i ezteslîmât	50	
47	Tımâr bedel-i iltizâmından Kasaba voyvodası Ali Ağa zimmetinde gayr-i ezteslîmât	655	
47	Değirmenci Bodur Manol zimmetinden alınan kezâlik bahâ	150	
47	Bâ-temessük Gündüz Beğ zimmetinde zuhûr eden	620	
47	Şeyh Ali Efendizâde mahzeninde mevcûd darı semeni	31	15
47	Recâî mahallesi ahâlîleri zimmetinde hınta bahâsından alınan	48	
47	Musaddef tavla tahtası	2,5	
47	Hurda eşye	20	
48	Müteveffâ-yı mezbûrun mübâyaa-ı hınta ve şa'ır için teslim eylediği akçeden fazla Doğancızâde Hacı İbrâhim Efendi zimmetinde zuhûr edüb kabz olunan	380	
48	Ba'de'l-vefât müteveffâ-yı mezbûrun ağılında mevcûd ağnâm kesîminden hâsıl olunan	177,5	
48	Yekûn, Terike Zimem	43497	

48	Kalemiye Tefsîr-i Şerîf Nâkıs		silik	
48	Behcetü'l-Fetâvâ		40	
48	Fetâvâ-yı Abdurrahîm		15	
48	Fetâvâ-yı Ali Efendi		12	
48	Kādîhân		20	
48	Şems-i Ma'ârif-i Kebîr		40	
48	Târîh-i Naîma	Cild 2	30	
48	Tercüme-i ...		15	
48	Tezkiretü'ş-Şuarâ		5	
48	Târih-i Mısır		10	
48	Şerh-i Gülistân-ı Serverî		14	
48	Tuhfetü'l-Ebrâr		1	
48	Muğni'l-lebîb		5,5	
48	Tevârih-i Âl-i Osmân		10	
48	Câmiu'l-Fetâvâ		1	
48	Şerh-i Kasîde-i Bürde		4	
48	Câmiu'l-icâreteyn		3	
48	Şakâyık-ı Nu'mâniye		4	
48	Şerh-i Mesnevî-i Şerîf		4	
48	Tarih-i Hindî		1,5	
48	Ali Kudsî		1	
48	Şerh-i Mesnevî		1	
48	Tercüme-i Behcetü'l-Esrâr		3	

48	Lübbü'l-Elbâb		3	
48	Câmiu'l-Hurûf		1	
48	Mecmûa-i Ferâiz		1	
48	Cihannümâ-yı Kâtib Halîl (Çelebi)		15	
48	Usturlob		0,5	
48	Molla Hüsrev		1	
48	Fetâvâ-yı Üskûbî		2	
48	Mecmûa-i Arûz		0,5	
48	Harâc-ı Ebu Yusuf		2	
48	Cemi Cevâmi		Silik	
48	Muhtasar Zîc		1	
48	Hâşiye-i Keşşâf		4	
48	Dürer ve Gurer		7	
48	Mirât-ı Ahlâk		1	
48	Remil		2	
48	Cild-i Sâni Kâdîhân		15	
48	Ebu's-Su'ûd		10	
48	Şerh-i Kâfiye		1	
48	Kitâbü'l-Helâl ve'l-Harâm		2	
48	İstibsâr		1	
48	Menâr İbn-i Melek		1	
48	Mev'ıza		2	
48	Def'a Remil		1	

48	Muhâcere ve Müşâvere		3,5	
48	Cild-i Sâni Ebu's-Su'ûd		10	
48	şerh-i Fenâr Üzerine		15,5	
48	Zâc-i Ulu (Beğ)		5	
48	Tezkiretü'l-Evliyâ		2	
48	Merretü'l-Fetâvâ		10	
48	İbrâhim Halebî		3	
48	Gayetü'l-Hikem		2	
48	Def'a Tevârih-i Âl-i Osmân		2	
48	Sadr-ı şerâ		2	
48	Müstetâb		1	
48	Mecmûa-i Resâil		2	
48	Mustazraf		15	
48	şerh-i Tarîk-i Hâdemî		40	
48	Ni'metullah		2	
48	Tarîkat-ı Muhammediye		5	
48	Kunye		8	
48	Câmiu'ş-Şâyed		2	
48	Mecmûa-i Resâil Fi'l-Kutb		2	
48	Divân-ı Feyz-i Hindi ve Zühre		7,5	
48	Hâfız Sudeysi		10	
48	Mecmûa-i Ulûm-ı şitâ		1	
48	Fusûl-i İmâdî		10	

48	Vefk		2	
48	Divân-ı Sâib		1,5	
48	Hızânetü'l-Fıkıh		1,5	
48	Mesnevî-yi Şerîf		5,5	
48	Metn-i Akâid		1	
48	Mecmau'l-Fetâvâ		2	
48	Ahterî		10	
48	İhtiyârât-ı Bedîi		2	
48	Şerh-i Cennetü'l-Esmâr		0,5	
49	Kanunnâme-i Cedîd		2	
49	Mirsâdü'l-Fetâvâ		21	
49	Tasdikât ve Tasavvurât		6	
49	Risale fi't-Tıbb		1	
49	Câmiu's-Sağîr		2	
49	Münşeat (silik)		2	
49	Suğra ²		0,5	
49	Divân-ı Sâbit		2	
49	Târih-i Mısır		1	
49	Hızânetü'l-Fıkıh		1	
49	Şerh		2	
49	Hüsâm Kâtî Muhyiddin		2	
49	Lugat-ı Tıbb-ı Fârisi		2,5	
49	Şerh-i Kâfiye		1	

49	Risâle		1	
49	Tarih-i Râşid Efendi		10	
49	Tefsîr-i Keşşâf		3	
49	Şerh-i Fusûs		2	
49	Cevâhir-i Ser-Münîr		8	
49	Mu'rib-i Zîc		10	
49	Şerh-i Mecmau'l-Bahreyn		1	
49	Bahâeddin Şerhi		5	
49	Kuhistânî		12	
49	İhtiyâr		1	
49	Şerh-i Verakât		1	
49	Risâle-i Ağdûdiye		1	
49	Hâşîye-i İşbâh		0,5	
49	Bostân		0,5	
49	Lügat-ı Müntahab-ı Fârisî		1	
49	Mesnevi-yi Şerîf		10	
49	Bahâristan Şerhi		2	
49	Kânunnâme		2	
49	Akkirmânî		4	
49	Şerh-i Mesnevî		2	
49	Şerh-i ...		0,5	
49	Risâle-i Fârisî		1	
49	Tarz-ı Dervîşân		2	

49	Fasl-ı Hitâb	3	
49	Hıyârât-ı Hazîne	3	
49	Hayât-ı Hayevân	10	
49	Dârü's-Selâm	2	
49	Mecmûa-i Fârisi	4	
49	Remil	2	
49	Avâmil ve Izhâr	1	
49	Kitâb fi't-Tıb	2	
49	Pend-i Attâr	0,5	
49	Tehâfüd	1	
49	Dibâce Şerhi	0,5	
49	Ali Kuşcu	1	
49	Divân-ı Örfî	3	
49	Def'a Zîc	3	
49	Tuhfetü'l-Mülûk	2	
49	Avâmil Mu'ribi ve Pend-i Attâr	0,5	
49	Siyâsetnâme-i Dede Efendi	1	
49	Ahvâl-i İbâd	1	
49	Teâruzu'l-Beyyinât	2	
49	Kitâbü'l-Hıyel	1	
49	Münyetü'l-Musallî	1	
49	Minhâcü'l-Fukarâ	1	
49	Teâruzu'l-Ebyât	1	

49	Def'a Fetâvâ-yı Ali Efendi		10	
49	Sirâciye-i Ferâiz		1	
49	Vâkıâtü'l-Muğnî		2	
49	Mecmûa		0,5	
49	Dîvân-ı Hâfız		2	
49	Sâbit bi't-Türkî		1	
49	Şerh-i Fıkh-ı Ekber		1	
49	Bahâristan Şerhi		1	
49	Kâdıhândan Bir Cüz		1	
49	Menâkıb-ı Hazret-i Mevlâna		2	
49	Gülistan-ı Serverî		3	
49	Vesîletü'l-Makâsıd		1	
49	Kudûrî	Aded 2	2	
49	Şerh-i Akâid		0,5	
49	Risâle-i Remil		1	
49	Şerh-i Sırrü'd-dîn?		1	
49	İhtiyârât		2	
49	Mecmûa-i Kavâidi't-Tefsîr		0,5	
49	Umdetü'l-Hey'e		0,5	
49	Risâle-i Kâimî?		2	
49	Rûznâme		1	
49	Mecmûa		3	
49	Hâbnâme-i Veysî Efendi		1	

49	İstîâf? fî Umûr-ı Evkâf		0,5	
49	Hall-i Müşkil-i Nûrânî		0,5	
49	Îzâh fî İlm-i Kelâm		1	
49	Miftâhü'l-Künûz		1	
49	Hadîs		1	
49	Tasavvuf		0,5	
49	Fetâvâ-yı Ankaravî		2	
49	Kitâb-ı Fârisî		0,5	
49	Şerh-i Akâid		0,5	
49	Muhassıl-ı Kelâm ve İftitâh		1	
49	Reşahât li-Mevlânâ-yı Câmî		15	
49	Şifâ-i Manzûme İbn-i Vahbân?		1	
49	Mesnevî		0,5	
49	Kitâb-ı Sulh? ve Kasîde-i Bürde		1	
49	Şürûnbilâlî		0,5	
49	Gencine-i Râz		1	
49	Mecmûa		2	
49	Gülistan Mecmûa	2	1	
49	Rûznâme Mecmûası		1	
49	Def'a Mecmûa		1,5	
50	Ferîde Mecmûa		2	
50	Evrâk-ı Perişân		3	
50	Nâkıs-ı Adîde		15	

50	Metâli'		1	
50	Def'a Gurer ve Dürer		10	
50	Şâhidî		0,5	
50	Yekûn 798 Kuruş			
50	Yekûn: 44.294,5 Yalnız Kırk Dört bin İki Yüz Doksan Dört Buçuk Guruş			
50	Minhe'l-İhrâcât			
50	Techîz ve tekfîn ve keffâre-i yemîn ve savm ve seng-i zarar		172	
50	Kasâb Ömer'e lahm bahâsı		18,5	
50	Karakurt bedel-i iltizamından bakî Ömer Efendizâde Abdurrahman Efendi		35	
50	Damga eminlerine damga bedel-i iltizâmından bâkî		170	
50	Kaymakâm-ı Nâkîbü'l-Eşrâf Fazîletlü Es-Seyyid Osmân Efendi'ye sabuncu bedel-i iltizâmından		60	
50	Bâ-temessük Edîb Mustafa Efendi'ye bedel-i iltizâm ve dönüm-i duhân		650	
50	Bezzâz Elhâc Osmân'a zimmet-i deyn		23	
50	Keresteci Hacı Mustafa'ya deyn		26	
50	Sipâh Pazârlı Hacı Halîl'e		52	
50	Çukacı Morino Yahûdiye		218	
50	Mumcu Ahmed Efendi'ye		23	
50	Çukacı Mamal zımmiye deyn		10	
50	Haffâf El-Hâc Hüsyin'e deyn		75	
50	Keresteci Hasan'a deyn		17	
50	Terzi Karagöz zımmiye		90	
50	Çavuş zımmiye		4	

50	Sarrâf Oğlu Dimitri'ye uka ve kumâş bahâsından deyn	132	
50	Muhtesib Hasan Ağa'ya an bedel-i iltizâm-ı ârikası?	80	
50	Değirmenci Mehmed'e deyn	90	
50	Hızır Ağazâde Mahmûd Ağa'ya deyn	45	
50	Kazzâz Kanurta Yahûdiye	181,5	16
50	Kürkçü Konstantin kefereye	138,5	
50	Alkanlı Ali Efendi'ye	10	
50	Belud kefereye kereste bahâsı	140	
50	Pazarcı Yâvî kefereye	58	
50	Terzi Hüseyn'e deyn	38,5	10
50	Yağcı Arslan kefer	12,5	
50	İzmirî Çelebi Oğlu Ahmed Ağa'ya deyn	54,5	14
50	Gavril kefereye deyn	5,5	
50	Alaşehrî karcıya	17	
50	Donisto Yahûdi'ye deyn	1	10
50	Aydınlı Elhâc Mehmed'e	6	4
50	Sakızlı Anderye kefereye	20,5	
50	Karakaş Yahûdi'ye	7	
50	Muytâb Aşçı Dede'ye	4,5	10
50	Deveci Bektaş'a deyn	8	
50	Deveci Himmet'e deyn kezâlik ücret	6	4
50	Şerbetçi İsak Yahûdi'ye	28	
50	Sâdikzâde El-Hâc Mehmed Efendi vere-selerine bâ-temessük	240	

50	Na'lbanda deyni		1,5	
50	Tabîb Ömer Efendi'ye		15	
50	İzmir'e ve Konya'ya irsâl olunan sâîlere ücret		58	
50	Konya'dan mektûb getiren sâî Dervîş İsmâîl'e verilen		60	
50	Mezbûr Dervîş İsmâîl'e verilen harc-ı râh kirâ		10	
50	Şeyh Ali Efendizâde'ye mahzen kirâsı		24	
50	Câmi-i Kebîr için Molla Ahmed'e revgan-ı zeyt bahâ		10,5	
50	Tâhir Oğlu Es-Seyyid Ahmed'e deyn		7	
51	Keresteci Hasan'a kereste bahâsı		13	10
51	Arab Ali'ye verilen		5	
51	Dülgere verilen		14	15
51	Keresteci ismâîl'e verilen		16,5	
51	Han ta'mîri için Gavril' verilen kereste bahâ		102	
51	Ba'de'l-vefât hânesine hatab çekmek için alınan merkeb	Re's 3	50,5	
51	Câmi-i Kebîr mürtezikasına şehr-i Şevvâl'de verilen vazîfe		34	
51	Müteveffâ-yı mezbûrun zimemi tahsil için ta'yîn olunan çukadâr ve tüfenkçi hizmet		53,5	
51	Müteveffâ-yı mezbûrun fevtinden Zilhicce guresine gelince eytâmına vasî Ahmed Efendi yediyle masârîf		35,5	
51	İstemat zımmıye iştirâ eylediği menzil semeninden bâkî deyni		29	
51	Kuyumcu Sava'nın icâre ile mütemekkin olduğu menzil ta'mîri için		110	
	El-Hâc Hüseyin ve Elhâc Halîl nâm kimesnelere mübâya'a tekmi için verilen		750	

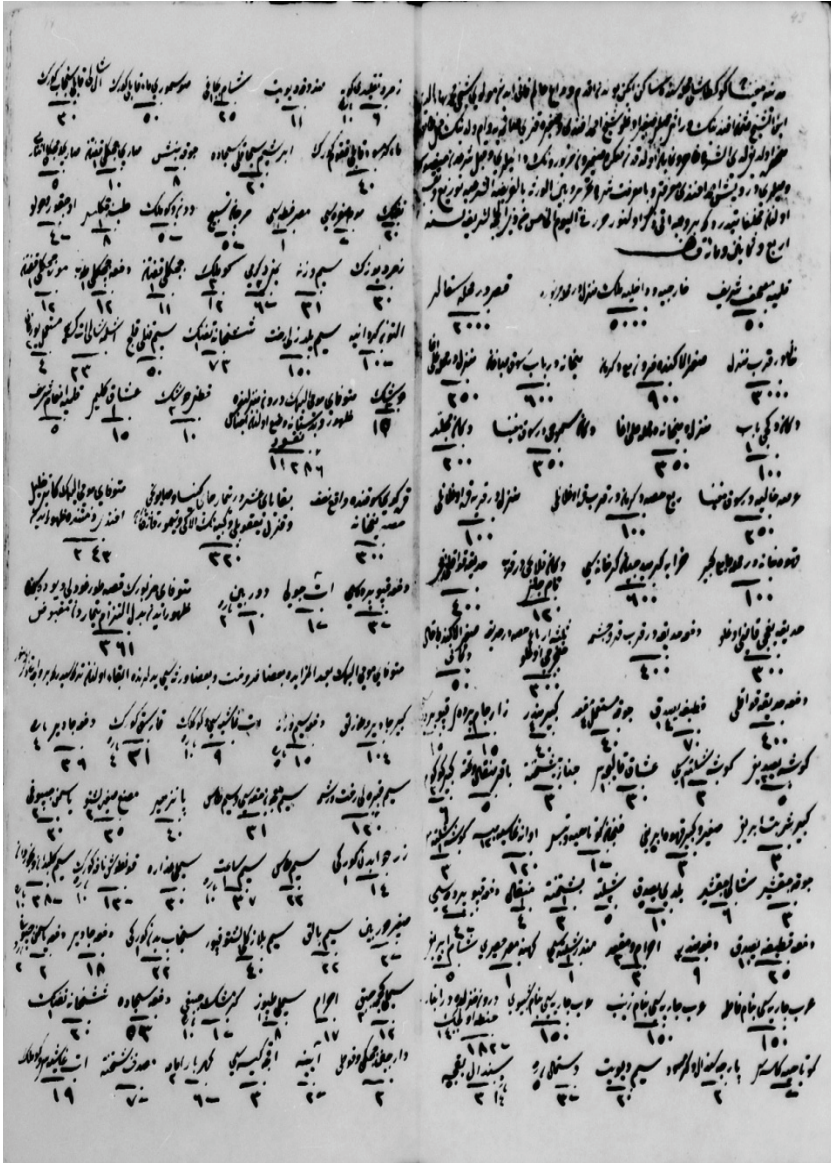

51	Mezbûr Elhâc Hüseyin'e mübâya'a hizmeti mukâbelesinde verilen	150	
51	Horos karyesinde Ellez kefereye tarla icâresinden deyn	10	
51	Bekli nâm Nasrâye'den iştirâ olunan şerit? semeni	28,5	
51	Vasî-i mezbûr Ahmed Efendi'ye eytâm masârıfıçün bir aylık verilen	50	
51	Meşîhat arzıçün Molla Hünkârı Asitânesi'ne irsâl olunan	1200	
51	Vasî-i mezbûr Ahmed Efendi yediyle Konya'ya giden Aşçı Dede refîki Dağlı Ali oğluna verilen	62,5	
51	Yine vasî-i mezbûr yediyle fırın ta'mirine	15	
51	Sağîr-i mezbûr Şeyh Ahmed Efendi mektebe verildikte vasî-i mezbûr yediyle masârıf-ı ta'âmiye	25	
51	Def'a vasî-i mezbûr ma'rifetiyle sağîr-i mezbûra masârıf-ı müteferrika	17	
51	Ba'de'l-vefât müteveffâ-yı mezbûrun rakabesi kefereden iştirâ olunan menzil semeni	170	
51	Mevlevîhâne hatîbine şehr-i Şevvâl'de şehriyesiçün verilen	1	
51	Yine ba'de'l-vefât müteveffâ-yı mezbûrun vereseşiçün Nazlızâde Elhâc Mehmed Ağa'dan iştirâ olunan nısf yağhâne semeni	512	
51	Müteveffâ-yı mezbûrun eytâmıçün iştirâ olunan kahve... semen	200	
51	Resm-i kısmet-i âdî	1107,5	
51	Kethüdâiye	100	
51	Kâtibiye	100	
51	Çukadâriye	100	
51	Harc-ı Hücec	98	

51	Hüddâmiye		66	
51	Dellâliye		66	
51	Muhzırâne		10	
51	Kaydiye		2,5	
51	Yekûn: 8.489,5 Yalnız sekiz bin dört yüz seksen dokuz buçuk guruşdur.			
51	Sahhü'l-Bâkî: 35.805 Guruş. Yalnız otuz beş bin sekiz yüz beş guruşdur.			
51	Hisse El-İbnü'l-mezbûr Ahmed Efendi: 14.322			
51	Hissetü'l-bintü'l-mezbûre Sâime: 7.161			
51	Hissetü'l-hamli'l-mezbûr: 1.4322			

Ek-1 Manisa Mevlevîhânesi Şeyhi Mehmed Bahâeddin Efendi'nin Te-rekesinin Aslı.⁸²

⁸² Manisa Şer'iyye Sicili, No: 217, s. 43-51

Handwritten manuscript in Ottoman Turkish script, consisting of two pages. The text is densely packed and includes various numbers and headings, likely serving as a table of contents or an index. The right page contains a list of items with associated numbers, such as '۱۲۸', '۱۲۹', '۱۳۰', '۱۳۱', '۱۳۲', '۱۳۳', '۱۳۴', '۱۳۵', '۱۳۶', '۱۳۷', '۱۳۸', '۱۳۹', '۱۴۰', '۱۴۱', '۱۴۲', '۱۴۳', '۱۴۴', '۱۴۵', '۱۴۶', '۱۴۷', '۱۴۸', '۱۴۹', '۱۵۰', '۱۵۱', '۱۵۲', '۱۵۳', '۱۵۴', '۱۵۵', '۱۵۶', '۱۵۷', '۱۵۸', '۱۵۹', '۱۶۰', '۱۶۱', '۱۶۲', '۱۶۳', '۱۶۴', '۱۶۵', '۱۶۶', '۱۶۷', '۱۶۸', '۱۶۹', '۱۷۰', '۱۷۱', '۱۷۲', '۱۷۳', '۱۷۴', '۱۷۵', '۱۷۶', '۱۷۷', '۱۷۸', '۱۷۹', '۱۸۰', '۱۸۱', '۱۸۲', '۱۸۳', '۱۸۴', '۱۸۵', '۱۸۶', '۱۸۷', '۱۸۸', '۱۸۹', '۱۹۰', '۱۹۱', '۱۹۲', '۱۹۳', '۱۹۴', '۱۹۵', '۱۹۶', '۱۹۷', '۱۹۸', '۱۹۹', '۲۰۰'. The left page contains similar text with numbers like '۱۷۷', '۱۷۸', '۱۷۹', '۱۸۰', '۱۸۱', '۱۸۲', '۱۸۳', '۱۸۴', '۱۸۵', '۱۸۶', '۱۸۷', '۱۸۸', '۱۸۹', '۱۹۰', '۱۹۱', '۱۹۲', '۱۹۳', '۱۹۴', '۱۹۵', '۱۹۶', '۱۹۷', '۱۹۸', '۱۹۹', '۲۰۰'. The text is written in a cursive style characteristic of the Ottoman period.

